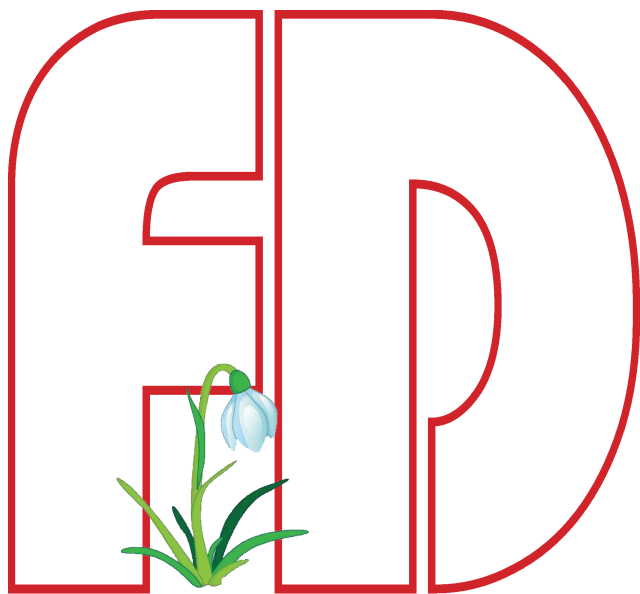

florile dalbe

Premiul Internațional
PENTRU CALITATE ȘI EXCELENȚĂ

International Gold Award
STAR FOR LEADERSHIP IN QUALITY

6 martie, 2025
Nr. 9-10 (4515-4516)
Prețul 20 lei
Fondat: martie 1941
Serie nouă: 1990
ISSN 1857-3851
www.floriledalbe.md

săptămânal educativ-cognitiv și literar-artistic pentru copii și adolescenți

Fondator: Ministerul Culturii al Republicii Moldova

MAXIMA SĂPTĂMÂNII

Ceea ce venerăm în zeii noștri sunt – idealizate – înfrângerile noastre.

Emil CIORAN (1911-1995), filozof și scriitor român

Adevărat, dragă Vanessa, luna martie, pe lângă 1 și 8 Martie, în care sărbătorim Mărțișorul și Ziua Mamelor, ne aduce și o perioadă numită în tradiția populară Zilele Babei Dochia sau Babele. Timp de nouă/douăsprezece zile (la noi s-a încetățenit tradiția cu 12 zile și 12 cojoace, în alte regiuni românești se iau în calcul 9 zile și 9 cojoace), suntem martorii luptei veșnice dintre iarnă și primăvară, bine și rău, nou și vechi...

- Dar, totuși, cine a fost Baba Dochia? intervine, nerăbdător, vreun coleg de-al Vanesei.

Baba Dochia, dragii mei cititori curioși, este o străveche zeităte din mitologia românească. Numele ei provine din calendarul bizantin, conform căruia, pe data de 1 martie, odată cu venirea primăverii, se sărbătorea Sfânta Martiră Evdokia. În jurul acestui personaj există nu doar un singur mit, ci s-au țesut mai multe legende cu semnificații și simboluri religioase sau sociale.

Una dintre cele mai frumoase legende despre Baba Dochia spune că ea era fiica lui Decebal. Dochia era o fată foarte frumoasă. După cucerirea Daciei de către Traian, acesta este vrăjit de frumoasa femeie. Îndrăgostit de Dochia, Traian își dorește să o ia de nevastă și să o ducă la Roma. Prin

Acord liric

Otilia CAZIMIR

Baba Dochia

Toată noaptea au lătrat
Câinii de la jitărie,
De gândeai că-î lupu-n sat.
Ce să fie?
Ce să fie?

Ia, o babă cu cojoc
A mas noaptea, fără foc,
În desiș uscat de soc!

Acum vine pe-ndelete –
Că i-e drumul fără grabă –
Și drept singură podoabă
Are-n plete
Un scaiete.

Și de sus, dintr-un ponor,
Poartă fetelor solie,
Că le-aduce mărțișor
Un bănuț de păpădie!

ORIZONT COGNITIV: De ce? De când? De unde?

DE UNDE se trage mitul Babei Dochia?

Salut, dragă ORIZONT COGNITIV!

În satele noastre circula mai multe legende despre Baba Dochia (sau Odochia). În aceste zile, la noi se obișnuiește să-ți alegi Baba, adică o anume zi în intervalul 1-12 martie. Cică cum va fi acea zi, așa îți va fi anul întreg. Vă rog să mă ajutați să găsec răspunsul la următoarele întrebări: DE UNDE se trage mitul Babei Dochia? Cine a fost ea? Ce semnificație au Babele și cum să le alegem?

Vanessa BOTNARU, elevă în clasa a IV-a

s. Frumoasa, r-ul Călărași

gestul său, împăratul Traian voia să ofere un exemplu de urmat și celorlalți romani din Dacia. El îi încuraja să se unească cu femeile dace și să creeze astfel o nouă națiune. Îngrozită de perspectiva de a părăsi patria natală, Dochia fuge de Traian. În fuga sa, ea este urmărită de Traian și de oastea acestuia prin munți. Dochia se ascunde printre stâncile muntelui Ceahlău, însă este prinsă de Traian. Atunci Dochia îi cere ajutorul zeului Zamolxis, pe care îl roagă să o transforme în stână de piatră. Zamolxis îi ascultă rugăciunea și o transformă, împreună cu oile sale, în stână de piatră. Rocile din zona Babele pot fi observate și astăzi pe muntele Ceahlău și sunt interpretate drept mărturie a acestui mit.

O altă legendă spune că Dochia era o păstorită care avea 20 de oi. Ea este transformată în stână de piatră pentru că a sfidat intemperii declanșate de zeul

Gebeleizis, stăpânul stihilor naturii la daci. Dochia a nesocotit semnele de vreme rea și a plecat cu oile la păscut.

A treia legendă ne-o înfățișează pe Baba Dochia ca fiind o femeie rea și dușmănoasă, care îi pedepsește pe toți cei din jurul său. Baba Dochia era atât de rea, încât și propriii copii fugeau de acasă. Singurul care rămâne alături de mama sa este Dragobete. Acesta se căsătorește, însă Baba Dochia nu este de acord cu căsătoria fiului și face tot posibilul să își izgonească nora. Baba Dochia o supunea pe noră la diverse probe, unele aproape imposibil de realizat. Astfel, într-o zi friguroasă, ea își trimite nora la râu să spele un ghem de lână neagră până când se va face albă. Biata noră, oricât ar fi spălat ghemul, acesta nu devenea alb. La un moment dat, apar Dumnezeu și Sfântul Petru care o ajută pe noră să își ducă sarcina la

bun sfârșit. Când se pornește spre casă, Dumnezeu și Sfântul Petru îi dau fetei câteva flori și fragi, pe care să i le ducă soacrei. Când Dochia a văzut florile, a uitat de lână fetei și pornește la munte cu oile la păscut, crezând că a venit primăvara. Pe drum, vremea se încălzește, iar Baba Dochia își dă jos cele nouă (douăsprezece) cojoace cu care era îmbrăcată. Însă, în vârful muntelui, vremea se înăsprește, iar Baba Dochia și oile sale au înghețat.

Autoarea întrebării are dreptate, în perioada 1-12 martie, zile capricioase și schimbătoare precum Baba Dochia, la noi există și obiceiul de a ne alege baba. Fiecare persoană trebuie să își aleagă o zi din intervalul 1-12 martie. Modul în care ne alegem baba este variat, însă cei mai mulți își aleg baba în funcție de ziua în care s-au născut. Dacă ziua de naștere este în intervalul 1-12, îți alegi baba respectivă, iar dacă ziua ta de naștere este compusă din două cifre, se face suma celor două cifre.

De exemplu, dacă ești născut pe data de 14, calculezi 1+4=5. Deci baba ta va fi pe data de 5 martie. În funcție de cum va fi vremea în ziua babei noastre, ne este prezis și norocul în anul respectiv. Dacă vremea va fi frumoasă, vom fi veseli și norocoși tot anul, iar dacă va fi frig, vom fi triști și fără noroc.

Tu ți-ai ales baba? A fost o zi cu soare? Oricum, chiar dacă afară e cald, îmbracă-te bine. Nu se știe cum se poate suci vremea. Doar Baba Dochia încă își face de cap!

Pentru conformitate, Ion ANTON

ABONAREA – 2025

La „Florile Dalbe”
vă puteți abona
oricând!

STIMAȚI PĂRINȚI
ȘI DIRIGINȚI DE CLASĂ,
„Florile Dalbe” înseamnă:

- Un colind pentru mintea și sufletul elevilor de la clasa a II-a până la clasa a XII-a, dar în special pentru cei din ciclul gimnazial;
- Un supliment considerabil de cultură la manualele școlare.

Nu mai stați pe gânduri! Consultați catalogul „Poșta Moldovei” și efectuați abonarea chiar azi!

Relații la tel.: 022-23-37-78;
022-23-41-95

PREȚUL ABONAMENTULUI:
Pentru persoane fizice
și juridice:

3 luni – 120 lei
6 luni – 240 lei
7 luni – 280 lei

Următorul număr va apărea pe 20 martie a.c.

2025 - Anul Mihai Eminescu

MOMENTUL monumentelor perene (4)

„Când, mai târziu, unii din poezii zilelor noastre au nutrit ambiția de a opera o reformă lingvistică de însemnătate aceeași care îi izbutise atât de bine lui Eminescu, ei au crezut că o pot obține prin acte mai mult sau mai puțin arbitrare ale viitorului. Mai cu seamă în direcția sintaxei și a topicii se pot aglomera documentele contemporane despre ceea ce a produs la unii din autorii mai noi dorința de a reforma, printr-o aplicare care n-a putut disimila caracterul voluntar al lucrării lor. Ceea ce s-a obținut pe această cale a produs uneori impresia noutății, nu însă pe cea a frăgezimii. Miracolul eminescian a stat însă în faptul de a fi dobândit o limbă în același timp nouă și proaspătă. Pentru a atinge acest rezultat, Eminescu n-a trebuit să se lupte cu limba, așa cum au făcut-o unii din emulii săi de mai târziu. I-a fost de-ajuns să se așeze în curentul limbii și să-și înalțe pânzele în direcția în care sufla duhul ei”.

Specificarea exegetului în tratarea estetică a limbii la constituirea momentului Eminescu scoate în relief nu numai strălucirea miraculoasă a versului în deplina lui complexitate, dar și condiția și rostul cuvântului / verbului / rimei, coloraturii lor rare și irepetabile. Astfel, potrivit concepției, viziunii vianiene, „impresia de prospețime și naturalețe a limbii eminesciene provine, mai întâi, din înțelegerea pe care el a dat-o formelor populare și familiare ale vorbirii, uneori cu o coloratură moldovenească. În timp ce frazeologia lirică a unei părți din producția anterioară putuse crea impresia că limba poetică este un idiom aparte, o suprastructură convențională fixată pe temeliile limbii comune, Eminescu are inițiativa să împrăștiereze limba lui din izvoarele graiului popular și familiar, din care culege cuvinte, asociații de cuvinte și figuri pe care nimeni până la el nu îndrăznește să le folosească. Prin forme ale vorbirii familiare [...], prin toate acestea și alte multe se introduce în poezia lui Eminescu accentul naturaleții și acel realism intimist care alcătuiește una din fețele seducției cu care lucrează asupra noastră”.

Analizele vianiene depășesc cadrul unei poetici specifice, ele punând într-o altă lumină nu numai poezia eminesciană, ci și însăși concepția literară și ars poetică: „Ca la toți marii poeți, există la Eminescu o latură de virtuozitate verbală, de plăcere în manipularea ingenioasă a cuvintelor și astfel versurile sale cuprind adeseori jocuri paradoxale de cuvinte, arabescuri verbale. [...] Nici un alt poet până la Eminescu nu izbutește să dilate în aceeași măsură virtualitățile evocative ale limbii, puterea ei de a zugrăvi [...]. Imaginile văzute ale lui Eminescu, culese mai mult dinspre aspectele schimbătoare ale luminii decât din acele statornice ale formelor, sunt egale de imaginile lui acustice, mai ales în vrăjirea armoniilor legănătoare ale naturii conștiinței ca un adevărat narcotic. [...] Epitetul eminescian nu va fi niciodată convențional. El va avea totdeauna o deosebită putere individualizatoare [...]. Chiar epitelele generale nu au la Eminescu o simplă funcție ornantă, ci creează efecte evocatoare [...]. Din instrumentul lingvistic acordat în acest fel s-a înălțat un cântec turburător.

Poezia lui Eminescu a însemnat pentru sensibilitatea românească de după 1880 o adevărată criză de adolescență. După cum omul tânăr, la primele chemări ale iubirii, se întoarce către sine și descoperă oceanul neliniștit al vieții interioare, tot astfel primii cititori ai lui Eminescu au resimțit valorile de adâncime ale sensibilității într-un fel pe care nu-l prilejuise nici unul din poezii mai vechi, nici Grigore Alexandrescu, nici Bolidinteanu, nici Alecsandri nu aruncă sonda la aceeași adâncime. Oricare din aceștia apare mai convențional, mai socializat, mai orientat de modelele străine, într-o atingere mai superficială cu misterul vieții launtrice. Eminescu ne vorbește însă cu glasul adâncimii. Sentimentele sale ne grăiesc apoi direct, în felul în care o face muzica, prin tiranică sugestie nemijlocită. Putem spune apoi că Eminescu este cel dintâi și a rămas cel mai de seamă poet muzician al literaturii românești. De aceea principala lui contribuție nu trebuie căutată atât în tezaurul de idei și sentimente pe care a izbutit să le exprime, cât în armonia proprie cântecului său”.

Tudor PALLADI

VIZIUNI

UN NOU BASM COLORAT

În zilele vierene ale lui faur, Biblioteca „Ovidius” era în frează poetică. De data aceasta protagoniștii basmului policrom, organizat de clubul „Tinere Talente”, au fost tinerii plasticieni de la Școala de Arte din Ialoveni, care au venit în spațiul ovidian cu o altă expoziție dedicată Poetului cu ochi de Luceafăr, Grigore Vieru, ca să-i aducă un pios omagiu către ziua de 14 februarie, când îndrăgitul scriitor ar fi împlinit 90 de ani de la naștere.

Este cea de-a doua lor participare găzduită de clubul ce activează prodigios la această bibliotecă. Vernisajul, care a avut loc cu participarea autorilor a 25 de lucrări inspirate din creația lui Grigore Vieru, a luminat sala în care, de obicei, sunt expuse picturile, cu mențiunea că elevii ghidați de profesorii Nina Popescu și Victor Guțu au excelat în materie de cunoaștere a operei poetice a lui Grigore Vieru, dar și au dat cuvintelor culoare, ceea ce este o realizare remarcabilă.

Ne-am bucurat mult, pentru că acest vernisaj s-a transformat, de fapt, într-un festin al artei marcate de stilul inconfundabil al Marelui Poet, combinate cu viziunile cromatice ale copiilor, fiecare dintre ei prezentându-și tabloul căruia i-a dat viață

• Elevii Victor Cavca, acordeon, Valeria Vicol, Nădejdea Nani, Maria Nani și Nicoleta Vasilița, vioară

lucrând în atelierul micuț, dar confortabil.

După prezentarea generală a Școlii de Arte din Ialoveni, care împlinește 38 de ani de la fondare, reprezentanții celor două grupe alcătuite de elevi din Costești, Ulmu, Ruseștii Noi, Bardar și Ialoveni au început să-și depene

povestea orelor de muncă inspirată asupra desenului. Despre realizările obținute până în prezent, victoriile obținute la festivaluri și concursuri naționale și internaționale, activitatea de zi cu zi în școala de arte și orașul natal au spus mentorii copiilor. În special, tre-

ALTARUL RECUNOȘȚINȚEI

Steaua demnității noastre

Personalitate de excepție, Grigore Vieru este pentru noi Taina ce ne apără de austeritatea vieții. Este poetul tuturor generațiilor, cel care a plasat mai presus de propria-i ființă idealurile neamului și a celebrat, în versuri simple și curate ca lacrima Limba Română, Patria, Copilăria, Dragostea. A înălțat la cote supreme făptura Mamei, așezând-o în centrul creației sale, ca într-un altar al iubirii și recunoștinței.

De Ziua Națională a Lecturii, pe 14 februarie, la Liceul Teoretic „Alexandru Donici” din Peresecina, am trăit bucuria de a-l omagia pe Grigore Vieru, cel care ne-a dăruit creații lirice de o sensibilitate rară. Elevii din clasele a V-a – a VIII-a, ghidați de profesoara de limba și literatură română, Liubovi Dvornic, în colaborare cu bibliotecarele Maria Cojocaru și Olesea Cerbu, dar și cu profesorul de educație muzicală Iurie Blănaru, ne-au purtat „Pe aripile poeziei vierene” și au reușit să transmită publicului spectator energia gândului curat și a slovei scrise cu inima de poet.

Un moment de rezonanță artistică deosebită l-a constituit poezia „Ridică-te!”, recitată de către colega mea, Teodora URĂTU, deținătoarea Marelui Premiu la Concursul Național „Grigore Vieru – poetul care ne unește”, ediția 2025, etapa locală. Ca o completare, Nicolina ARSENI și Paula POPA, eleve în clasa a VIII-a, au interpretat cântecul-simbol „Ră-sai”, pe versurile poetului.

O altă secvență a fost prezentarea eseului „Eminescu și Vieru – frați de neam și grai”, pe care am avut onoarea să-l scriu și să-l împărtășesc colegilor mei. Această creație mi-a adus Marele Premiu la Concursul Național „Grigore Vieru – poetul care ne unește”, etapa locală. În eseu am încercat să surprind o legătură între doi poeți, marea noastră contemporană și geniul poeziei românești.

Au simțit chemarea poeziei și elevii din clasa a VII-a „B”, exprimându-și gândurile despre

importanța creației vierene în formarea lor. Ei au subliniat un adevăr incontestabil: Grigore Vieru nu este doar un poet al trecutului, ci și o prezență vie, o lumină ce ne călăuzește pașii și gândurile, învățându-ne să prețuim valorile autentice și să rămânem fideli limbii și identității noastre.

Opera lui Grigore Vieru rămâne un testament spiritual ce conține codul moral al vieții, îndemnându-ne părintește să păstrăm idealurile neamului. „Fiule, să nu/ Calci de sus,/ Să nu încovoi spinarea./ Să mergi frumos și demn/ Și nezgomoș/ Ca pe obraz/ Lacrima celui care a învins.” (Gr. Vieru, „Să mergi frumos”)

Alina ANDRIAN, elevă în clasa a VIII-a „A” la Liceul Teoretic „Alexandru Donici”

s. Peresecina, r-nul Orhei

CROMATICE

LA CASTELUL LUI OVIDIU

buie să menționăm că artele plastice de la Ialoveni au fost în vizorul Concursului de Creație al Tinerei Generații „Ars Adolescentina” pe parcursul a 25 de ani, de când există acesta. Nu a fost etapă la care tinerii artiști să nu se evidențieze, revenind acasă cu premiile mari, diplomele și medaliile „Ars Adolescentinei”. Expoziția este interesantă și prin faptul că autorii și-au creat picturile fiind în dialog continuu cu cartea.

Expoziția „Vers și culoare”, ediția a II-a, „Ochiului de privit sărbătoare”, vă așteaptă, prieteni, să veniți la Castelul lui Ovidiu, să vă opriți în fața fiecărui tablou și să meditați. Este sinceritatea adolescentină transpusă pe hârtie în cele mai neașteptate game și nuanțe, culori ale Păcii, Prieteniei, Dragostei și Poeziei sufletului lor plin de lumină, regăsit în întreaga creație viereană. Este străduința lor de a-și bucura privitorii cu tot ce pot să facă mai bine și mai colorat.

Protagoniștii acestui basm colorat, prezent în biblioteca noastră până la 15 martie, sunt: grupul

• Profesorii Victor Guțu și Nina Popescu alături de Liuba Ciobanu, șefa bibliotecii, și scriitoarea Zina Izbaș

ghidat de profesoara Nina Popescu – Nicoleta Poșcai, Veronica Poșcai, Evelina Topal, Evelina Hodoroșea, Andra Severin, Livia David, Milena Dumitraș, Victoria Tonu, Anastasia Coleșnic, Andrea Vulpe, Alina Scutaru, Andrea Macari, Victoria Dobrovolschi.

Și grupul profesorului Victor Guțu – Emanuela Bivol, Gabriela Oloeru, Alexandra Filimonov, Evelina Ciorici, Alexandrina Năstase, Matilda Bortă, Laurenția Certov, Mihaela Pleșu, Adelina Cucu, Felicia Ciobanu, Alina Avram, Amelia Palii.

Alături de ei, la evenimentul din cadrul Clubului

„Tinere Talente” au fost și colegii de la catedra muzică a Școlii de Arte, care au interpretat melodii la vioară și acordeon. Cireașa de pe tort a fost adusă de membrele grupului vocal care ne-au încântat cu vocile lor pure, interpretând cântecele „Răsai” și „Eminescu”, cântate de inegalabilii Ion și Doina Aldea-Teodorovici și compuse pe versurile lui Grigore Vieru.

Dragi prieteni, vă invităm să veniți la bibliotecă! Aici, în raiul cărților, lumea este minunată de colorată.

Zina IZBAȘ,
scriitoare, jurnalistă

Ziua Internațională a Cititului Împreună

O poveste spusă cu voce tare...

Ziua Internațională a Cititului Împreună, celebrată anual în prima zi de miercuri a lunii februarie, ne reamintește de frumusețea și importanța lecturii cu voce tare. Această zi specială este dedicată promovării lecturii, având scopul de a încuraja oamenii să citească împreună, indiferent de vârstă sau de nivelul de educație. Cititul cu voce tare nu este doar un exercițiu de dicție sau de interpretare, ci și o modalitate de a crea conexiuni, de a împărtăși idei și de a deschide mințile spre noi perspective. Lectura cu voce tare are beneficii extraordinare atât pentru copii, cât și pentru adulți:

• Îmbunătățește vocabularul și înțelegerea textului
– Copiii care lecturează în

mod frecvent își formează un vocabular bogat.

• Dezvoltă imaginația și creativitatea – O poveste spusă cu voce tare îi ajută pe ascultători să își creeze propriile imagini mentale.

• Întărește legăturile emoționale – Cititul împreună creează momente speciale între părinți și copii, între profesori și elevi sau între prieteni.

• Crește încrederea în sine – Pentru cei care citesc cu voce tare, aceasta este o oportunitate de a-și perfecționa fluența vorbirii, dicția și curajul de a se exprima în public.

• Oferă acces egal la educație – În multe părți ale lumii, educația nu este accesibilă tuturor. Lectura expresivă în comunități defavorizate poate fi un prim pas spre învățare și dezvoltare.

Subsemnata, învățătoarea Viorica Țurcanu, împreună cu discipolii ei din clasa a IV-a „D” au vizitat Biblioteca Publică Raională „Mihai Eminescu”, unde au marcat aniversarea a 160-a de la publicarea operei „Alice în Țara Minunilor” de Lewis Carroll. După lectura cărții, elevii au participat la activități practice. Au desenat scene din poveste, au organizat jocuri în care copiii au interpretat rolurile personajelor: Alice, Regina de Cupă, Iepurele Alb etc. Povestea lui Alice i-a inspirat să privească dincolo de limitele realității și le-a amintit ca fiecare are puterea de a crea lumi minunate.

Elevii din clasa a III-a „D”, împreună cu subsemnata, învățătoarea Angela Tabaranu, au lecturat povești din lista operelor jubiliare ale anului 2025. La finalul activităților, fiecare copil a spus ce a simțit și ce a învățat din această experiență. Bucuria a fost cuvântul zilei, iar promisiunea tuturor a fost: de a continua să citească și să împărtășească pasiunea lecturii cu cei dragi.

Angela TABARANU și
Viorica ȚURCANU,
învățătoare
la Liceul Teoretic
„Mihai Eminescu”

or. Făleşti

• Citim împreună la bibliotecă

Lumina spiritului

De aproape două mii
de ani ni se predică
să ne iubim, iar
noi ne sfășiem.

Mihai Eminescu

MAXIME ȘI CUGETĂRI
de Mihai Eminescu

- A iubi? A avea vreme de pierdut. Cine n-are vreme nu iubește.
- Viclenia e un semn de slăbiciune, căci mintea omenească veritabilă stă în raport direct cu capacitatea de a pricepe în mod dezinteresat un adevăr. Învingătorul momentan nu este totdeauna cel definitiv.
- Istoria omenirii este desfășurarea cugetării lui Dumnezeu. Nu se mișcă un fir de păr din capul nostru fără știrea lui Dumnezeu.
- Uitasem însă că tot ce nu e posibil obiectiv e cu puțință în mintea noastră și că, în urmă, toate câte vedem, auzim, cugetăm, judecăm nu sunt decât creațiuni prea arbitrare a propriei noastre subiectivități, iar nu lucruri reale. Viata-i vis. (Mihai Eminescu, „Geniu Pustiu”)
- Ce e amorul? E un lung prilej pentru durere.
- Legile unui popor, drepturile sale nu purced decât din el însuși.
- Ocazia e iute la fugă și leneșă la întors.
- Dar îl veți numi Absolut, dar îl veți numi Infinit, deci Unul-Unul rămâne pururea.

Leo BUTNARU

LEO-LOGISME

- În condiții de telepatie, dar și de simpatie, ne putem citi gândurile la distanță. Fă un pas-doi îndărăt, să reglăm optim claritatea apariției și transducerii leologismelor.
- Atâția imigranți spre Occident. Dar nici acolo nu pare să crească numărul cititorilor.
- Unii scriitori sunt naivi, spunând că multe lucruri, unele subtilități cititorul le va găsi în subtexte... – De unde să se citească subtextele, odată ce astăzi tot mai puțin sunt citite textele?
- Pentru unii poezia e molipsitoare. Din păcate, însă, din asta nu iese o molimă: cititorii sunt mai puțini și mai „sănătoși”...
- Criza demografică a societăților atinge cel mai grav componenta cititorilor.
- Până unde poate ajunge dezastrul crizei demografice, a scăderii natalității?... Să zicem, până la, pur și simplu, citirea listei populației rămase, ca a catalogului în clasă...
- „– Ce loc ocupă lectura în viața dumneavoastră?”
„– Eu nu merg la competiții din astea...”
- Că istoria o scriu învingătorii, o fi cum o mai fi. Însă, de regulă, ei le-o impun de lectură și studiu celor învinși.

(Va urma)

Coordonator de pagină: Lica MOVILĂ

POVEȘTI NEMURITOARE, LA NOI ACASĂ

Puțini copii s-ar putea lăuda cu titlul de urmași ai unei personalități care a făcut cinste localității natale, mai mult – unui neam. Cei din satele Baraboi și Scăieni, r-nul Dondușeni, stăpânesc o moștenire neobișnuită: o mulțime de povești, una mai frumoasă decât alta, adunate în cărți de harnicul culegător de perle populare **Grigore BOTEZATU**. Cu ocazia celebrării a 96 de ani de la nașterea folcloristului, picii din clasa a III-a de la Gimnaziul din Scăieni, ghidați de doamna învățătoare **Galina CĂLDĂRUȘ**, coordonator local, bibliotecară, au participat la Proiectul Educațional-Raional consacrat creației concetățeanului lor (ediția a II-a, anul 2024-2025). Copiii au rămas fascinați de poveștile „Făt-Frumos și soarele”, „Laur-balaur și fetele de împărat”, „Norocul Omului”, „Stan-Polozan”. Iar „Voinicul din lume fără nume” a fost ales pentru a fi citit la lecție, cu voce tare. Fieca-

• Premianții **Lavinia BURBULEA** și **Maxim POPOVICI**

re dintre elevi: **Xenia VATAMAN**, **Victoria BAJUREAN**, **Serafim PLEȘCA**, **Igor GUȚU**, **Artiom COVALI**, **Maxim POPOVICI**, **Gabriela DOIBANI**, **Lavinia BURBULEA**, **Bianca BORȘ**, **Daria ROTARI**, **Cristina REVENCO**, **Ana-Maria CURARARU**, **Ion BALICA**, **Sofia SCEASTLIVAIA** și **Mihaela BOGDAN** a avut norocul să citească un fragment din basmul povestitorului. În urma lecturilor, copiii au

făcut rezumate, au extras citate și au redat în culori scene din poveștile îndrăgite, pe care le-au prezentat la concurs.

Premiul mare i-a revenit lui **Maxim POPOVICI** pentru desenul inspirat din povestea „Voinicul din lume fără nume”, iar **Lavinia BURBULEA**, care a ilustrat un fragment din „Norocul Omului”, s-a clasat pe locul III. Felicitări, dragi copii!

Lica MOVILĂ

Participanții la concurs

Obiceiuri din străbuni

DOR DE PRIMĂVARĂ

Copiii așteaptă cu nerăbdare primăvara. Dorind să o vadă mai repede pe meleagurile noastre, ei o cheamă în fel și chip. Băieții fac zmeie din hârtie, le dau drumul în sus și rostesc:

Zmeu, zmeu,
Du-te-n cer
Și adă-ne soarele!

Când vin cocorii, copiii le cântă, bucurându-se:

Cucoare, cucoare,
De la nouă izvoare,

Cu nouă resteie,
Pe loc să steie!

Iată cum stau de vorbă cei mici cu berzele:

– Barză, barză, ce-ai în cioc?
– Un boboc!
– Dar în gușă?
– O căpușă.
– Da-n picioare?
– Râșchitoare!
– Da în gene?
– Frigurile tale!
– Să te duci cu ele!

Elena DRAGOȘ

MAMEI

De dragul tău, pământul
De ghiociei e plin
Și vin cocori din zare,
Și cerul e senin.

Și-ntâiul fir de iarbă
A răsărit în prag,
Și-nmugurește pomul,
Să-ți fie ție drag.

În ziua de 8 Martie, nelipsitul buchețel de flori își va ocupa locul într-o vază improvizată dintr-o ceașcă pe care o vei decora chiar tu, cu dedicația „Pentru tine, scumpa mea!”

Ion DIORDIEV

AJUTOAREA

- Bunicuțo, cu ce să te ajut? întrebă Dănuța, ridi-cându-se de la masă.

- Hai să spălăm vasele.

- Bine, cade de acord fetița, ducându-se în altă cameră. Peste un timp, se întoarce în bucătărie.

- Vai, de ce nu m-ai așteptat? Am fi spălat vasele împreună.

- Nici o problemă, zice bunica. Acușica vom uda florile.

- Numai să-mi adorm păpușa, își amintește Dănuța și o zbughește în cealaltă cameră.

Bunica zâmbește, dar nu spune nimic.

- Iar nu m-ai așteptat, se întristează fetița într-un târziu.

Seara, se întoarce mama de la serviciu.

- Cât e de bine și curat, face ea, bucuroasă.

- Păi, am rămas două gospodine acasă, zice, zâmbind, bunica.

- D-apoi cum! o susține nepoțica și se uită în ochii blajini și plini de dragoste ai bunicii.

Apoi își lasă privirea în jos...

Glume

La o lecție de istorie:

– Și anticii aveau tele-

grafie fără fir.

– De unde știi?

– Nu s-au găsit urme de fire la nici un fel de săpături arheologice.

* * *

– Mămico, la ziua mea de naștere am să-i invit pe Cornel, Anișoara, Dragoș, Ștefănel, Vlăduț...

– Stop! Nu sunt prea mulți?

– Nu-ți face griji, mămico, toți sunt la dietă!

* * *

Învățătorul:

– Știi de ce la Polul Nord nopțile sunt mai lungi decât zilele?

Mihăiță:

– Pentru ca oamenii să doarmă mai mult.

EȘTI IȘTEȚ?

Găsește două ghivece cu flori identice. Trimite răspunsul la redacție și participă la concursul nostru de istețime.

Aniversări **Lilia BICEC-ZANARDELLI – 60**

Când te duci de-acasă cu plinul...

Lilia BICEC-ZANARDELLI s-a născut la 2 martie 1965, în satul Vișoara, raionul Glodeni, din Republica Moldova, în familia unor foști deportați în Siberia. Licențiată a Facultății de Jurnalistică a Universității de Stat din Chișinău. A lucrat la redacțiile gazetelor raionale din Căinari și Glodeni, apoi la publicația liberă „Accent provincial” din municipiul Bălți. Fondatoarea revistei „Moldbrixia news” (în română și italiană); din 2013, corespondent al cotidianului „Giornale di Brescia”...

Nu e simplu să scrii despre prieteni. Vrei să spui multe și, totodată, să nu exagerezi, ca să nu superi...

Pe Lilia BICEC o cunosc de când i-am citit cartea: „Testament necitit”, apărută la Editura Cartier, în 2009 (tradusă în italiană „Miei cari figli, vi scrivo”, Editura Einaudi, Torino, 2013). Am rămas impresionată. Este un roman epistolar, scris de o mamă care a plecat la muncă peste hotare, pentru a le asigura copiilor săi un trai decent. E o carte răvășitoare. Nimic nefiresc, nimic inventat. Autoarea, protagonista cărții, descrie cu lux de amănunte motivul care le-a silit pe femei (mame) să plece de-acasă, în țări străine... Scrisorile, bineînțeles, nu au fost expediate copiilor, pentru ei ar fi fost prea dificil să înțeleagă încercările prin care trece mama lor. Cu părere de rău, Stas, fiul, n-a ajuns să citească scrisorile, nu mai era în viață, când a apărut cartea... Scrisul a ajutat-o pe Lilia Bicec să reziste acestei tragedii...

Între timp, este inclusă în cartea „Donna e...”, antologie de proză scurtă a femeilor din Italia, Editura Rai Com Spa, Roma, 2014; „Moldova”, istorie ora-

lă (antologie de istorii ale femeilor din lume: Franța, Albania, Argentina, Maroc, Siria etc. – „La tela di Penelope”), Editura Moica, Brescia, 2014. E prezentă în „Novel of the World”, Editura Mondadori, Milano cu nuvela „Mămăligă cu dor de casă”, antologie lansată la EXPO, Milano 2015. Dar ca o alifie, cât de cât, tămăduitoare, a fost scrierea romanului pentru adolescenți „Bumerangul” (Editura Cartier, 2016, apărut și în italiană la Editura Europa Edizioni, 2018), în care continuă tema exodului, doar că tratează subiectul migrației prin prisma unei copile, a cărei mamă e la muncă în străinătate... Lilia Bicec-Zanardelli este modelul Femeii care a plecat într-o lume străină cu plinul, ceea ce a ajutat-o să înfrunte greutățile și să ajungă o scriitoare de succes în Italia. Anul acesta, însă, va trebui să revină mai des și Acasă. Cartea „Bumerangul” este inclusă în Campania Bibliotecii Naționale „Ion Creangă” „Să citim împreună!”.

După ce, în 2020, la Editura Cartier, Lilia Bicec-Zanardelli apare cu romanul „Lagărul 33”, iată că, recent, bucură cititorul cu o carte de nuvele intitulată „Femeia cu ochi de șoim” (Editura Polisalm, 2025). Propunem un fragment din această carte...

Claudia PARTOLE

Lilia BICEC-ZANARDELLI

FEMEIA CU OCHI DE ȘOIM

...Dimineța mâna razele cromatice printre pinii seculari până în valea de la poalele muntelui, iar vântulețul tomnatic sorbea grăbit urmele ploitei, șopotind un murmur pașnic de farmec și armonie. Cât puteai cuprinde cu ochii se întindea o priveliște de basm, un loc despre care muntenii povesteau că a trecut pe acolo Sfântul Petru.

Se zice că Sfântul Petru terminase apa din ploscă, iar oboseala îl împiedica să meargă mai departe. Potcînindu-se pe povârnișurile zgrunțuroase, el s-a oprit la poalele muntelui să-și odihnească bătrânețile. Ațiți, iar Dumnezeu observă cât de nemilos se răfuia soarele cu orice vietate întâlnită în cale, poruncindu-i muntelui să facă un pic de umbră, înclinându-se spre Sfântul Petru. Apoi mai porunci să lase loc de trecere unei vine de apă, ca Sfântul să-și înprospăteze forțele.

Muntele ascultă porunca, se încovoie spre vale, iar șipotul apăru chiar lângă Sfântul Petru, trezindu-l din toropeala în care-l ținea strâns căldura solară. Sfântul bău apă cu căușul palmei, umplu plosca, își spălă fața, binecuvântă locul și porni mai departe în pelerinajul său. De atunci localnicii au numit acel loc „Palma Sfântului Petru” și cine trece prin apropiere încetinește la poalele muntelui, sorbind din apa proaspătă a izvorului. Și tot aici, între sacru și profan, tinerii munteni primeau botezul primului vânat.

Când începea sezonul vânatului de toamnă, fiecare tată sau unchi însoțea tânărul în fața vânătorilor bătrâni, ca să treacă testarea. Venea cu arma descărcată, fără gloanțe, așa era obiceiul, iar cel mai în vârstă vânător îi înmâna patru cartușe. Cine reușea să vâneze vreo pasăre sau vreun iepure speriat de lătratul gonașilor primea botezul, cine nu, trebuia să aștepte până la următorul sezon. Orice tânăr care se prezenta la botezul vânătorilor se antrena pe ascuns, ca să nu-și facă neamul de rușine. Oricum, tradiția era un obicei frumos și un bun motiv să se

Desen de Cristina COVRIG

adune vânătorii seara la un pahar de vin, cu friptură de mistreț, bancuri și întâmplări vânătoarești. Iar tinerii care primeau botezul aveau voie să intre în rândurile vânătorilor maturi și să stea cu ei la masă.

Trebuia să ai brațul de lemn ca să nu poți ochi și trage patru focuri și să ai măcar o zburătoare nevinovată la picioarele tale. Gianni știa bine regulile și era sigur că norocul îi va trimite în cale ceva bun de vânat, nu niște vrăbii certărețe, care ciripeau impertinente în preajmă. Încărcă pușca cu patru cartușe și se îndepărtă de la „Palma Sfântului Petru”. Merse cât merse, privi în jur, asigurându-se că-i singur prin acele locuri, și se camuflă printre tufari.

Lungit una cu vegetația pădurii, fixă patul puștii pe umărul viguros, așteptând momentul să tragă. Trecu un măcăleandru, speriat de vreo viperă care patrula prin preajmă. Vru să tragă, dar își aminti de ritual și se răzgândi: la ce bun să ai o pasăre mică împaiată, deși nu uită cum taică-său îl atenționa când ieșise din casă: „E prima ta zi adevărată de vânătoare, poți să țintești și într-un nor, numai să pice jos și să-l duci ca pe un trofeu”.

Se piti mai comod și se puse pe așteptat. Nu trecu mult timp și de pe creasta muntelui se înălțară, fâlfâind din aripi, două păsări. Copleșit de frumusețea lor, privea spre ele fascinat. Șoimii se roteau în dansul iubirii, se înălțau, apoi plonjau ca două săgeți, străpungând văzduhul, încetineau zborul, fâlfâind deasupra pinilor seculari: când mai sus, când mai jos, ca două aeroplane în plină acrobație. Gianni, fiu de muntean, admira frumusețea șoimilor cu aripile deschise, dansul lor și bătăile din aripi ca niște evantaie mănuite cu delicatețe. Nu fiecăruia îi este dat să vadă o astfel de priveliște, îndeosebi în ultimul timp, când șoimii apăreau tot mai rar și mai rar prin preajma munților.

Tresări, amintindu-și că avea o altă misiune, nu să admire păsările în zbor. Propti bine patul puștii, ridică țeava în sus, închise un ochi să se concentreze mai bine cu celălalt și... Buh! Se auzi o singură împușcătură. „Cra! Cra!” Strigă șoimul de durere. Retras din dans, se potcni printre ramurile de pin și căzu la pământ ca un bolovan. Mascuțul șoim emise un croncănit disperat, rămas fără pereche în dansul iubirii, se aruncă să-și caute pere-

chea, veni spre ea, îi atinse aripile imobile cu pliscul, se roti de câteva ori în jurul ei, apoi se înălță, singur, spre cer, spre infinit...

Gianni a țintit în șoim, iar glonțul ieși bezmetic, desfăcându-se în treizeci de mărgelile din plumb, se opri în pasărea cerului, sfărtecându-i inima în plină iubire, aripile în toiul zborului, corpul în plină viață. Tânărul vânător s-a repezit și a cules pasărea de jos, privind îndelung la ochii rămași deschiși; ochii de șoim, inteligenți și încă vii, își priveau asasinul. Zămbind ca un vânător sadea, Gianni gândea cum să-l îmbălsămeze și unde ar fi locul cel mai potrivit în casa părinților ca să atârne trofeul. Nu-l puse în rucsac, îl ținea în mână, de frică să nu-și ia zborul din nou, apoi mai hoinări în căutare de alte vietăți, dar fără niciun interes, căci prada din mâna lui valora mai mult ca un mistreț.

Apoi, pe la prânz, veni la Palma Sfântului Petru să-și primească botezul. Ținea pasărea înțepenită în mână, ridicată deasupra capului, ca să fie văzut de departe, se lăsa flătat de complimentele vânătorilor, iar ei admirau frumusețea statică a șoimului răpus. Gâtul colorat de un brun deschis, dezgolit ca la o mireasă în ziua nunții, se încheia cu un șirag de mărgelile din pene aurii, continuând cu vestimentația al cărei colorit, reflectându-se în razele soarelui, bătea într-un roșu sângieriu... Doar unul din cei mai în etate vânători nu s-a apropiat de Gianni, a rămas locului, bombănind: „Munții și Palma Sfântului Petru ne protejează de tunete și fulgere, de cutremure de pământ și alunecări de teren, dar niciodată nu ne va feri de blestem. E pasărea cerului, e ultimul șoim de prin părțile noastre...”. Ceilalți s-au uitat pieziș la moș, neluând în mod serios mormăitul lui.

Până în seară, satul de la poalele muntelui a prins știrea despre vânătorul dibaci, declinând-o fiecare după propria fantezie, până ajunse la urechile domnișoarelor, pretinzând fiecare să fie cerută de nevastă.

Iar Gianni, băiat tânăr, muntean, cu mers semeț, glumeț, cu părul negru dat peste cap, cu mici ondulări pe la temple, încă nu avea gânduri de însurătoare...

TATĂL NOSTRU

*Tatăl nostru
Care ești în ceruri,
Sfîntească-se numele Tău,
Vie împărăția Ta,
Facă-se voia Ta,
Precum în cer așa și pe Pămînt.
Pâinea noastră cea de toate zilele
Dă-ne-o nouă astăzi
Și ne iartă nouă greșalele noastre,
Precum și noi iertăm greșilor noștri
Și nu ne duce pre noi în ispită,
Ci ne izbăvește de cel rău,
Că a Ta este împărăția,
Slava și puterea.
În numele Tatălui,
Al Fiului,
Al Sfîntului Duh.
Amin!*

Călăuză ortodoxă

RUGĂCIUNEA PRIETENEASCĂ

TATĂL NOSTRU este o rugăciune care mângâie. Când suntem triști, când ne copleșește o nereușită, cerem pe creștetul nostru mângâierea mâinii Tatălui. Când suntem supărați pe alții care ne fac rău pe nedrept sau pe noi înșine pentru că facem greșeli, rostim **Tatăl nostru**. Ne rugăm pentru îndreptarea faptei într-o împlinire a credinței și Tatăl nostru cel din ceruri ne ajută.

Rugăciunea **TATĂL NOSTRU** e rugăciunea tuturor creștinilor, de orice confesiune ar fi ei. Când se rostește **Tatăl nostru**, toți se ridică în picioare. Sfântul Ciprian o numește „rugăciune prietenească”. Evident că e prietenească. E ca în familie. E intrarea în familia lui Dumnezeu. Într-o anumită intimitate. Și acest lucru ne dă curaj. Suntem sub ocrotirea mai-marelui familiei, Dumnezeu familiei cosmice. Și noi, și cosmosul întreg încetăm de a mai fi ființe și realități răzlețite, singure, sălbatice, ca niște stihii în dezordine care, în cel mai fericit caz, s-ar putea manifesta doar într-un protest neputincios, stihinic, arbitrar, dacă nu s-ar afla sub protecția Tatălui.

Nu suntem singuri!

Antonie PLĂMĂDEALĂ
Tipografia Eparhială Sibiu (fragment)

Biblia pe înțelesul celor mici

Prilej de bucurie

Decelușii cu părintele consilier și doamna educatoare

Cu ocazia Zilei Naționale a Lecturii, copiii de la Grădinița Nr. 8 din Cahul au avut un oaspete special. La invitația doamnei directoare Angela Bogos, micuții din grupa pregătitoare au fost vizitați de părintele consilier Andrei Apetrei, care le-a citit un fragment adaptat din Biblia pentru copii și le-a vorbit despre sărbătoarea Întâmpinării Domnului.

Părintele le-a explicat semnificația acestui moment important din viața Mântuitorului și le-a prezentat evenimentul pe înțelesul celor mici. Întâlnirea a fost un prilej de bucurie și de comuniune. Copiii au ascultat cu interes și au adresat întrebări, dorind să afle mai multe despre această sărbătoare.

Sursa: Episcopia Basarabiei de Sud

Fila creștină
pentru copii și adolescenți

Lasăți copilașii să vină la mine
Marcu (10,14.)

VESTEA BUNĂ

Nr. 3 (114)

Coordonator de pagină: Eudochia VERDEȘ

„Nu mă simt singur niciodată atâta timp cât
Dumnezeu este cu mine.”

Oază de liniște și echilibru

În stepa Bugeacului se înalță Mănăstirea „Sfintele femei mironosițe Marta și Maria”, care revarsă în jurul ei dăruire spirituală pentru toată ființa umană. Acest lăcaș de cult se face distins și prin faptul, că aici învață, trăiesc și se sensibilizează artistic peste șazece de eleve din toată republica. Fetele pictează, cântă în corul mănăstirii, fac multe pelerinaje la lăcașuri sfinte. Mănăstirea face foarte mult pentru adolescentele care au ajuns în situații dificile.

Din anul 2017, în cadrul mănăstirii, sunt primiți copii pentru studii liceale, în clase ce sunt parte a Liceului Teoretic cu Profil Arte „Grigore Grigoriu” din satul Cârnațeni, raionul Căușeni. Slujitorii Mănăstirii colaborează cu cadrele didactice întru educarea estetică a tinerei generații prin intermediul artei muzicale și plastice sa-

cre. Aici elevii descoperă o școală păstrătoare de tradiție și credință, care le oferă studii liceale. În plus, au posibilitatea de a-și valorifica potențialul artistic individual și a porni pe un drum ascendent în viață.

Pot afirma cu încredere, că Liceul Teoretic „Grigore Gri-

goriu”, cu clasele de profil în domeniul muzicii și a artelor plastice, ce își desfășoară activitatea la mănăstirea „Marta și Maria”, este o școală unică din Republica Moldova. Este o instituție binecuvântată de Dumnezeu care a reușit să schimbe zeci de destine tinere spre bine. Mulțumim Bunului Dumnezeu pentru această oază de liniște și echilibru, cu clase bine dotate, după standarde moderne, și cadre didactice ce depun mult efort pentru satisfacerea nevoilor elevilor.

Efrosinia MOCAN,
profesoară
la Liceul Teoretic
cu Profil de Arte
„Grigore Grigoriu”
de pe lângă Mănăstirea
„Marta și Maria”,
grad didactic superior

r-nul Căușeni

„Unire-n cuget și-n simțiri”. Spectacol de 1 Decembrie

Poezie creștină

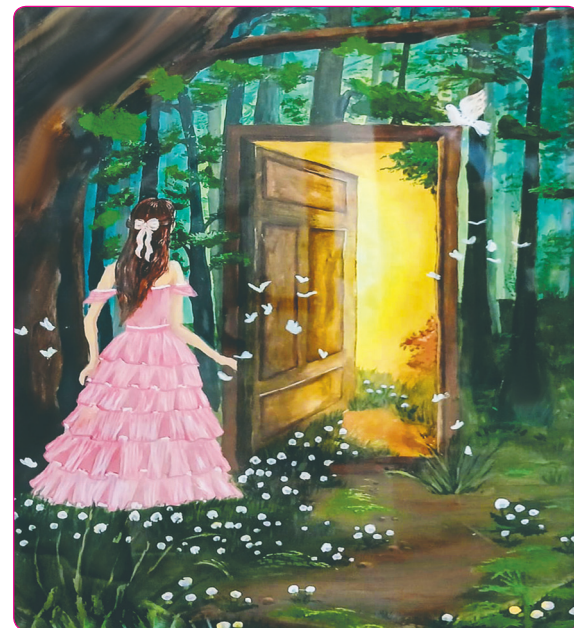
Zâmbește!

*Zâmbește pe-ale vieții poteci
Și lupta, zâmbind, să o duci,
Și chiar ostenit de te simți,
Zâmbește, să pară: tu cânti!*

*Fiecare-și are rostul său,
Îl vei găsi și tu pe al tău.
Zâmbește și speră mereu,
Ești binecuvântat de Dumnezeu!*

Lilia GOREANU, 15 ani

s. Cotul Morii,
r-nul Hâncești

Lumina viitorului.
Lucrare de Corina BORDUJENCO

Aniversări Victoria FONARI - 50

Victoria FONARI s-a născut pe 8 martie 1975 la Chișinău. A absolvit Liceul Teoretic „Gh. Asachi” (1991) și Facultatea de Litere a Universității de Stat din Moldova. Din 2001 până în prezent activează în cadrul aceleiași instituții în postură de conferențiar universitar la Departamentul Lingvistică Română și Știință Literară, Facultatea de Litere.

Debut: „Zbor în antiteză” (2000). Până în 2024 a publicat 10 cărți de versuri, dintre care o parte au fost traduse în azeră, engleză, franceză, italiană, japoneză, germană, rusă, spaniolă și ucraineană. Este membră a colegiilor redacționale ale revistelor „Plumb” (Bacău), „Feed-Back” (Iași). Publică articole, interviuri, eseuri în revistele din Alba Iulia, Bacău, București, Chișinău, Galați, Iași, Ploiești, Satu Mare, Târgoviște și Timișoara. Este autoare a șase monografii de hermeneutică

literară despre scriitorii: Aureliu Busuioc, Victor Teleucă, Grigore Vieru, Leonida Lari, Nicolae Dabija, Vasile Roman-ciuc, Arcadie Suceveanu, Leo Butnaru. În anii 2005-2024, a publicat cărțile pentru copii: „Abecică”, „Școala steluțelor”, „Jurnalul micului cititor din Chișinău”, „Pe spinarea unui leu în orașul Chișinău” și „Povestea mării”.

Victoria FONARI

Scriu cu inima

**Când scrii poezii,
trebuie să scrii cu inima.
Ea sângerează soarele
Și despică răsăritul.
Rațiunea îmi strigă:
În galaxie răsărit nu există!
Inima mea scrie pe orizontul
terestru:**

**Aici există căldură,
culoare, senzație –
razele planează,
soarele dansează,
muzica ne îmbrățișează.**

Oare ce spune primăvara?

**Primăvara e purtătoarea mea
de cuvânt.
Pasărea ne arată cerul,
Mugurii – adâncul oceanelor
stelari.**

**Mă întrebi:
Ce spune primăvara?
Să te alint în îmbrățișări.
Precizezi:
Unde te cheamă primăvara?
Să descoperim lumea
Ținându-ne de mână.
Sunt atâtea de aflat!
Împreună primăvara
e mai primăvară!**

Un mărtisor din eu și tu

**Eu sunt mărtisorul tău,
Tu ești mărtisorul meu –
Împlețiți într-un destin:
tu și eu.**

**Mărtisorul meu ascultă
inima ta,
Mărtisorul tău ascultă
inima mea,
Inimile noastre strălucesc
într-o stea.**

**Mărtisorul meu ești tu,
Mărtisorul tău sunt eu –
Ne ținem de mână mereu.**

Victoria Fonari împreună cu un grup de elevi de la Gimnaziul „Nicolae Costin” din Chișinău

Arome poetice

**Îmi doresc ca foaia
pe care o citiți
să miroasă a ploaie
din primăvară.**

**Picături ce ating muguri,
Picături ce sărută flori,
Picături ce poleiesc firele
de iarbă
Și-au aprins lumânările
castanii**

**Pentru a lumina noaptea
de primăvară cu stropi aromați.
Și iubirea înfloarește,
nu o interesează polemici,
războaie.**

**E crudă în verdele
ce taie negrul,
ce despică recele,
ce cheamă... trilurile
cu flori ce aburcă dealurile.
Firele ploii absorb foaia
pe care scriu.
Literale devin picături
aromate de ploaie**

**În firele de iarbă drepte
ale consoanelor
cu ouă de pitulici ale vocalelor.
Brândușe, păpădii,
flori de cireși –**

**pulbere de polen
înmuat în ploaie –
aur ce zboară
în vaporii aromați,
în stropii de ploaie.
Primăvară! Ne deschizi**

**prin jaluzelele ploii
parfumul lumânărilor florale.
Ce sfeșnice de chihlimbar
nocturn!**

**Copacii își îmbracă un inel
Și ramura mai face un nod
pe axa timpului
pentru a condensa
aroma nopții din ploaie
cu semințe de primăvară!
E răsăritul verdelui
din luciul stropilor nocturni
în care se îmbarcă licuricii
cu aripi parfumate.**

Flori de tei pe Alba-Iulia din Chișinău

**Flori de tei
au căzut pe ridurile
pietonalelor din Chișinău.
Fisurile se transformă
în râuri de aur.
Polenul ne visează furnici,
iar firea de titan ne frânge –
nu mai putem fi mici.
Doar florile de tei ne învăluie,
ceva din noi se năruie,
parfumul auriu destăinuie:
primăvara conține piatra
filosofală**

**care ne readuce tinerețea
și moartea nu mai are
nicio tandrețe.**

**Iar florile de tei
se macină din cerul înstelat
pe stradă, în mulțime.
Suntem doar doi,
îmbrățișați în undele stelare,
în parfumuri de tei
ce strânge în petale Soare.**

Aprecieri

Victoria Fonari redescoperă Universul Latinei cu ajutorul unor stări și sentimente puse sub semnul candorilor primordiale. Timpul antichității este un timp original, un timp auroral.

Acad. Mihai CIMPOI

Autoarea Victoria Fonari învederează o bună pregătire estetică, filosofică, psihologică în tratarea celor mai complexe probleme legate organic de individualitatea creatoare supusă cercetării: corelația dintre factorii intelectual și sentimental...

Acad. Mihail DOLGAN

„Umbra fulgului”. Parcă e aici chiar definiția poetică a poeziei. Și așa, sintagma de pe coperta minusculei bijuterii pe care ne-o oferă Victoria Fonari sugerează esența poeziei, natura ei inevitabil autoreferențială.

Solomon MARCUS, Bacău

Candidă și visătoare, poeta încearcă a ridica realitatea spre idee, invocă „pasărea cu nume Suflet” sau declară sentențios: „libertatea simțită / poți doar s-o desenezi în forme de aripi / ce zboară”. Din toate se desprinde o mirare în fața misterelor lumii, în frează existențial, o neliniște ce ți-o dă sentimentul descoperirii, la modul poetic propriu, a faptelor cotidiene, a întâmplărilor vieții.

Arcadie SUCEVEANU

Victoria Fonari intră tranșant și perturbator în orizontul liric dând piept cu absolutul și supărând-l ori perturbând-l. Spre a-și croi propria cale și a se instala în lumea sa emanamente poetică, autoarea procedeză precum înotătorul ce tulbură liniștea apelor în care se-aruncă învingându-le inerția și tăind unde noi...

Terezia FILIP, Baia Mare

Stările lirice definitorii țin de confruntarea dintre natură și cultură în configurarea imaginarului poetic neocolit de antiteze. Sub auspiciile unei poetici a sincerității depline, Victoria Fonari identifică iubirea cu poezia. Metamorfozele eului liric se reflectă, astfel, într-un registru compozit al rostirii poetice.

Nicolae OPREA, Pitești

În viziunea diacronică a Victoriei Fonari, care urmărește evoluția ideii de hermeneutică literară din vremea „exegezilor homerice” și până azi, „hermeneutica filologică literară”, coabitează cu hermeneutica teologică, juridică, filosofică, istorică, cu toate disciplinele care se ocupă cu editarea, critica și interpretarea istorică a textelor! Afirmând, peremptoriu, că „hermeneutica este știința interpretării”, autoarea întreprinde o trecere în revistă quasiexhaustivă a definițiilor încercate de cercetători congeneri nu doar din spațiul cultural național, ci și din cel european.

Liviu CHISCOP, Bacău

Poetul are puterea, prin imaginație, chiar să modeleze lumea, să imortalizeze esența vieții, parafrazănd simbolic cunoscutul rol al artei: De azi, poți modela lumea./ Îi dai orice formă/ pentru că deții esența. O mai frumoasă definire a poeziei și a rolului său nici că se putea.

Veronica BALAJ, Timișoara

Nr. 3 (144) **ÎnVaȚă** **Să Fii MARE** *ediție pentru adolescenți*

Coordonator de pagină: Octombrina ONOFREI

Pretext pentru meditație

Cum diferențiezi PRIETENII ADEVĂRAȚI de cei „toxici”

Pseudoamicii se prefac că îți sunt prieteni pentru a profita de pe urma legăturii voastre. Aceștia se folosesc de tine când au nevoie, însă nu sunt niciodată disponibili atunci când ai nevoie de ei, te invidiază pentru reușitele tale, nu-ți respectă spațiul personal și sunt practic niște impostori sub acoperire. Iată câteva semne că ai alături persoanele nepotrivite!

- Prietenii adevărați se vor bucura mereu de o reușită de-a ta, în timp ce prietenii toxici vor fi mereu invidioși pe realizările tale.

- Prietenii de nădejde cunosc importanța timpului personal, în timp ce prietenii falși vor încerca mereu să-ți ocupe o mare parte din timp.

- Prietenii adevărați te sună pentru simplul fapt că le este dor de tine, însă cei fățarnici te vor căuta atunci când au nevoie de ajutorul tău.

- Prietenii reali știu că oricine are diferite tipuri de prieteni și nu te judecă pentru asta, în timp ce prietenii toxici nu-i vor plăcea pe ceilalți prieteni ai tăi.

- Prietenii adevărați empatizează cu tine, iar cei de

care trebuie să te ții departe de te vor răni prin vorbe și faptele lor.

- Prietenii sinceri te vor accepta așa cum ești, iar cei falși vor încerca să te controleze și să te schimbe.

- Prietenii adevărați te respectă și se respectă pe ei, însă cei nepotriviti au stima de sine foarte scăzută și devin ușor irascibili.

Sursa: perfecte.ro

Strict confidențial

VREI SĂ NU DEVII VICTIMA UNUI VIOL ȘI SĂ EVIȚI AGRESORII?

Siguranța personală este extrem de importantă, mai ales în adolescență. Iată câteva măsuri de prevenție pe care le poți lua pentru a reduce riscul de a deveni victima unei agresiuni:

FII ATENT/Ă LA CE SE ÎNTÂMPLĂ ÎN JURUL TĂU

Da, telefonul e interesant, mai ales pe stradă, când ești cu căștile în urechi și cu un scroll pe Instagram. Dar dacă e seară și te afli într-o zonă care nu este foarte populată, scoate căștile, bagă telefonul în buzunar, dar ține-l la îndemână în caz că ai nevoie să suni la poliție sau să simulezi un apel care poate speria un posibil agresor. Multe victime ale unui viol au fost prinse în momente în care mergeau cu capul în jos, atente la telefon și aflate în incapacitatea de a riposta. Nu deveni una dintre ele.

NU ÎȚI LĂSA BĂUTURA NESUPRAVEGHEATĂ ÎN SPAȚIILE PUBLICE

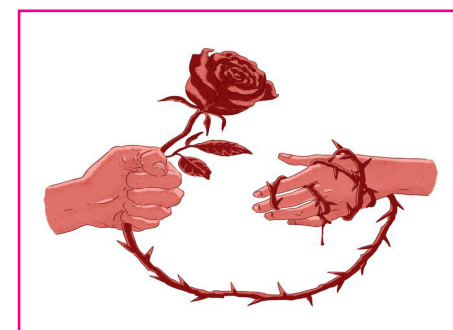
Acum câteva zile, am citit pe net o postare în care o fată a spus că i-a

dat cocktail-ul ei unui băiat pentru câteva secunde, în care și-a scos portofelul să plătească. Ulterior, a ajuns la urgențe pentru că era drogată după ce a băut din cocktail. Nu e un caz singular. Anual, mii de persoane tinere ajung la spital după o intoxicație cu un drog pus pe ascuns în băutura lăsată nesupravegheată, cu scopul de a fi violate. Folosește băuturi cu capac sau ține-ți paharul în mână tot timpul.

ÎNVĂȚĂ CELE MAI SIMPLE MĂSURI DE AUTOAPĂRARE

- Dacă ești atacat/ă și îți poți folosi cotul, lovește-l oriunde pe agresor, cotul este cel mai puternic punct din corp.

- Dacă un hoț îți cere portofelul, geanta sau telefonul, în loc să i le

dai, aruncă-le cât mai departe. Va fi, probabil, mai interesat de câștigul material decât să te hărțuiască. E un sacrificiu pe care trebuie să îl faci.

- Noaptea, pe stradă, ține în mână cheile sau un alt obiect ascuțit. Astfel poți scădea riscul de a deveni victimă pentru că poți folosi imediat cheia ca apărare.

- Dacă urci scările noaptea și te simți urmărită de cineva, întoarce-te și întreabă-l ceva obișnuit, pre-

Educația economică – un MOFT sau o NECESITATE?

„Protejează-ți banii, asigură-ți viitorul!”, constituie motto-ul tinerilor care sunt axați pe obținerea cunoștințelor în gestionarea sigură a banilor. Tinerii de astăzi subliniază importanța adoptării unei abordări responsabile și informate a finanțelor personale, aceștia conștientizează riscurile potențiale din sectorul financiar și încearcă să-și protejeze banii câștigați cu greu.

Astfel de riscuri pot include escrocherii și fraude financiare, inclusiv **phishing** – un tip de atac cybernetic, o metodă frauduloasă de a obține informații confidențiale, cum ar fi parole sau numere de card de credit, prin intermediul unor mesaje sau pagini web false, dar care par a fi legitime.

Sunt mai multe modalități de phishing:

Phishing prin e-mail: cea mai comună formă de atac de phishing utilizează tactici cum ar fi hyperlinkurile false pentru a convinge destinatarul mesajelor de e-mail să-și partajeze informațiile personale. Atacatorii se prefac adesea a fi furnizori importanți de conturi, cum ar fi Microsoft sau Google, sau chiar colegi.

Phishing de tip malware: altă abordare prevalentă a atacurilor de phishing implică plantarea de malware deghizat ca atașare de încredere (cum ar fi un CV sau un extras de cont bancar) într-un e-mail. În unele cazuri, deschiderea unei atașări malware poate paraliza întregi sisteme IT.

Phishing ținut: în vreme ce majoritatea atacurilor de phishing aruncă o plasă largă, phishingul ținut vizează anumite persoane, exploatând informațiile colectate prin cercetarea activității și a vieții lor sociale. Aceste atacuri sunt foarte particularizate, ceea ce le face deosebit de eficiente la ocolirea securității cibernetice de bază.

Smishing: o combinație a cuvintelor „SMS” și „phishing”, smishing implică trimiterea de mesaje text deghizate în comunicări de încredere. Utilizatorii sunt deosebit de vulnerabili la înșelătoriile prin SMS, deoarece mesajele text sunt livrate ca text simplu și par mai personale.

Vishing: în campaniile de vishing, atacatorii din centre de apelare frauduloase încearcă să păcălească oamenii să furnizeze informații confidențiale prin telefon. În multe cazuri, aceste înșelătorii utilizează tehnici de inginerie socială pentru a păcăli victimele să instaleze malware pe dispozitivele lor, sub forma unei aplicații.

Atunci când un elev este educat din punct de vedere economic, financiar, acesta înțelege cum să-și aloce veniturile către diverse obiective în mod simultan – nu doar pentru cheltuielile curente, ci și pentru economii, rambursarea datoriilor și un fond de urgență.

(va urma)

Olga ENACHI, profesoară de discipline economice, grad didactic întâi, CNC al ASEM

cum „Cât e ceasul?”. E foarte posibil să renunțe dacă i-ai văzut fața.

- Achiziționează un spray cu piper sau ține un deodorant în geantă și, dacă e nevoie, țineste spre ochi. Dacă simți că situația se poate întoarce împotriva ta, aruncă recipientul cât mai departe ca să nu îl poată folosi.

- Nu te teme să suni un apropiat sau un părinte, dacă simți că ești în pericol. Lungește cât de mult poți discuția și ține-l la curent cu locurile prin care trece sau locația în care trebuie să ajungi. Include descrieri cât mai sigure ale blocurilor sau mașinilor care îți captează privirea.

- Dacă te urci singură într-un taxi, notează-ți numerele mașinii, culoarea, și, dacă e la vedere, numele șoferului, și trimite-i-le unei persoane de încredere. În cazul în care ți se întâmplă ceva, poliția va ști exact ce mașină să caute.

DATINA STRĂBUNĂ

Ediție de etnografie și folclor

Nr. 3 (106)

Coordonator de pagină: Eudochia VERDEȘ

ANIVERSĂRI

FLUIERAȘII DE LA CORJOVA

Formația de fluierași „Lăstăreii” din s. Corjova, r-nul Criuleni, s-a înfiripat în anii renașterii naționale, la inițiativa profesorului Petru Pănuță. În 2000 a devenit ansamblu-model și deține acest titlu până în prezent. În acest colectiv au crescut generații de copii, unii dintre care au ajuns muzicieni. Iar cei care și-au ales altă profesie, oricum, n-au uitat să-i zică o melodiă la fluier.

Își amintesc cu emoție de „mica familie” care le-a luminat anii copilăriei și de povețele părintești ale dlui Petru Pănuță, conducătorul ansamblului de la începuturi și până astăzi.

Maestrul se bucură de succesele tuturor copiilor de ieri și de azi pe care i-a învățat să mănuiască un instrument național. Din repertoriul ansamblului fac parte hore, sârbe, bătute, doine, ostropățul, brăul, melodii de joc. Astăzi faima „Lăstăreilor” s-a răspândit nu doar acasă, ci și peste hotare. Fluierașii ghidați de dl Petru Pănuță sunt nelipsiți la toate sărbătorile satului și raionului, la festivalurile locale, republicane și la unele internaționale.

Spectatorii îi recunosc pe „lăstărei” după pălărioarele aurii din paie și, desigur, după dulcele cântec, prin care își slăvesc baștina situată pe malul Nistrului, râul nostru secular. De Nistru este legată și iniția-

• Felicitare pentru mama

desemnat, de mai multe ori, cu Premiul Mare, Premiile I și II. La fel, s-a învrednicit de Premiul Mare și în vara lui 2024, la ultima ediție. De-a lungul anilor, au câștigat Premiul Mare, ca soliști, și unii dintre membrii ansamblului, precum Traian MINCIUNĂ, Marius BIVOL, Sorin CĂRLIG, care ulterior au ales calea muzicii.

greu să completăm ansamblul. Ca să-i ținem pe copii lângă noi, îi motivăm cu ieșirea pe scenă. Participăm la sărbătorile și concursurile de acasă, sunt atractive și turneele peste Prut. Avem relații de prietenie cu județul Caraș-Severin, din țara-mamă România, unde petrecem aproape în fiecare an sărbătorile de iarnă.

Iată doar câteva din ultimele realizări ale tinerilor fluierași îndrumați de dl Petru Pănuță: Diploma pentru promovarea folclorului autentic la Festivalul Raional al Rapsodului Popular „Pe dealul Chiclăului”; Diploma pentru „Cel mai bun colectiv artistic de copii-2022” din partea Consiliului Raional Criuleni; Premiul II la Festivalul-concurs republican „Să trăiți, să înfloriți” (2021), organizat de CNCPPCI. Recent, le-a încălzit inimile încă un premiu valoros acordat de Secția Culturii Criuleni în cadrul Galei Culturii Naționale „Vivat Cultura-2025” la categoria „Cea mai reprezentativă formație artistică de amatori, copii”.

— În anul curent Ansamblul de fluierași „Lăstăreii” împlinește 25 de ani de la fondare. Cu acest prilej, aduc mulțumiri tuturor generațiilor de copii care au frecventat cercul de fluier din localitatea Corjova și au contribuit la promovarea folclorului muzical, spune în încheiere maestrul Petru Pănuță.

La mulți ani, ansamblul de fluierași „Lăstăreii”!

Consemnare:

Eudochia VERDEȘ

• Fluieraș de soc, mult zice cu foc

tiva dlui Petru Pănuță de a întruni la Corjova ansamblurile de fluierari din mai multe localități. Prima ediție s-a desfășurat pe o scenă instalată chiar pe râul Nistru. Astfel a luat naștere Festivalul-Concurs Național al Interpretelor Fluierari „Nistrule cu apă lină”, ajuns astăzi la cea de-a XII-a ediție și organizat de Centrul Național de Conservare și Promovare a Patrimoniului Cultural Imaterial (Chișinău), Primăria Corjova în colaborare cu Direcția Cultură Criuleni.

Ansamblul de fluierași „Lăstăreii” a participat la toate edițiile acestui Festival, fiind

Astăzi copiii au multe interese, sunt tot mai atrași de tehnologii. Cum îi putem apropia de tradiții, cum pot îndrăgi un instrument popular precum fluierul? Maestrul Petru Pănuță recunoaște că multe s-au schimbat de-a lungul timpului, dar reușește să le insuflă copiilor dragostea pentru cântecul popular:

— Copiii au alte interese, dar problemă e și numărul mic de copii. Dacă mai înainte la Gimnaziul Corjova învățau aproape 500 de elevi, acum numărul lor s-a redus cu mai mult de jumătate. Este mai

DE LA LUME ADUNATE

- Ciocârlia, cu primăvara și rândunica, cu vara.
- Și cu o floare și cu zece, primăvara tot se trece.
- Adevărul e frumos ca primăvara.
- O vorbă bună e ca o zi de primăvară.
- O zi de primăvară hrănește un an.
- Dacă nu semeni primăvara, nu vei avea ce recolta toamna.
- Un an bun este anunțat de primăvara sa.
- Cele mai frumoase primăveri sunt cele care vin după ierni cumplite.
- Primăvara e acea perioadă a anului când la soare e vară, iar la umbră e iarnă. (Charles Dickens)

CONCURS INEDIT

Sărbătoarea iubirii

În preajma sărbătorii naționale Dragobete, elevii din clasele a X-a, Liceul Teoretic „Mihail Sadoveanu” din s. Giurgiulești, r-nul Cahul, la inițiativa dnei bibliotecare, Olga Scurea, au organizat un concurs inedit. Cinci perechi de tineri s-au întrecut în probe care le-au pus la încercare unele abilități practice și spiritul de echipă.

Atât fetele, cât și băieții au participat cu mult entuziasm, au fost curajoși și ingenioși. Ceea ce i-a determinat să transforme concursul într-o adevărată sărbătoare a tradiției și a bucuriei.

Plini de voie bună și emoție, participanții au arătat că Dragobetele nu înseamnă doar iubire, ci și prietenie.

Silvia MACHIDON

Tinere talente

Dor de vatra străbună

În amintiri privesc
cu duiosie
La vremea când
copil eram,
Când ne-adunam cu toți
în armonie
Și, cu sfințenie,
tradiția păstram.

În ale mamei brațe
călduroase,
Nerăbdători,
cuvântu-i ascultam:
„Gustați, copii,
din pâinea cea de casă,
E rumenă și fragedă,
din cuptor scoasă!”

Simt mereu acel miros
de pâine coaptă,
Simt dragostea
din casa noastră...
Dorul de vatra străbună,
de copilărie
Va dăinui în inima-mi o veșnicie.

Victoria LEAHOVICI, elevă în clasa a IX-a la Liceul Teoretic „A. Donici”

s. Peresecina, r-nul Orhei

SPORT NEWS

AUR LA CAMPIONATUL BALCANIC

Atleta din Republica Moldova, Dimitriana Bezede, a cucerit medalia de aur la proba aruncarea greutății la Campionatul Balcanic în sală, rezervat seniorilor.
Sursa: moldpres.md

Dimitriana Bezede a urcat pe prima treaptă a podiumului de premiere, cu rezultatul de 17,09 m. Acesta este al treilea titlu de campioană balcanică pentru Dimitriana Bezede, după cele cucerite în 2019 (rezultatul 17,53 m) și 2020 (18,11 m).

La Campionatul Balcanic în sală, țara noastră a mai fost reprezentată de alți trei atleți. Tot la proba aruncarea greutății, Alexandru Mazur a înregistrat un record personal, cu rezultatul de 19,14 m, și s-a situat pe locul V. Aceeași poziție a ocupat-o și Mihaela Botnari, care a încheiat cursa pe distanța de 1500 m, cu timpul de 4 min. 41.23 sec.

O altă reprezentantă a Republicii Moldova, Anastasia Senchiv, a înregistrat rezultatul de 13,03 m la proba de triplu salt și s-a situat pe locul 9 în clasament.

•Dimitriana Bezede, campioană

Campionatul Balcanic în sală, rezervat seniorilor, s-a desfășurat în acest an în orașul Belgrad din Serbia.

SPERANȚE SPORTIVE

MICILE STELE DE LA NISPORENI

Recent, la București, România, s-a desfășurat un eveniment frumos și plin de energie, Festivalul de gimnastică „Stelele aurii” - o modalitate minunată de a sărbători realizările micilor gimnaste. Sportivele se dedică pasiunii lor, fiind perseverente la fiecare antrenament, iar rezultate frumoase, cum ar fi cele obținute la festival, sunt un semn al talentului lor.

Alexandrina Butnaru are doar 18 ani, dar este antrenoare de gimnastică, având 55 de eleve repartizate în trei grupe, după categoriile de vârstă. Grupa de 5-7 ani, „Pasiune ritmică”, pe care o pregătește de un an, s-a clasat pe locul I, iar a doua echipă, „Armonie în zbor”, a obținut locul II la Festivalul „Stelele aurii”, un rezultat la care nu s-a așteptat tânăra antrenoare, însă a bucurat-o nespuse de mult. Micile gimnaste au dat dovadă de curaj și tenacitate în timpul participării, fiind primele din cele 40 de grupe prezente.

„Gimnastica nu este doar un sport ce necesită abilități fizice, ci și unul solicitant de emoții și determinare, iar acest lucru se reflectă în fiecare mișcare a sportivei pe care le antrenez. Toate fetele sunt de laudă, am venit acasă doar cu locuri de frunte, ceea ce a impresionat juriul și a bucurat părinții. Pentru mine este un rezultat remarcabil”, a menționat Alexandrina.

La Festival juriul a luat în considerație vestimentația,

• Micile sportive împreună cu antrenoarea lor

corectitudinea executării, sincronizarea. Cu două luni înainte de eveniment, Alexandrina începuse deja să se pregătească intens pentru a lua Premiul Mare.

Timp de 12 luni echipele ei au participat la câteva competiții sportive organizate la Arena Chișinău, unde au evoluat foarte bine, însă le-a rămas în memorie ultimul festival ce le-a propulsat în prima linie.

Fiind sportivă de mai bine de 10 ani, campioană la gimnastică și trambulină, Alexandrina își cunoaște profesia și stie să le ofere elevelor cele mai bune metode și tehnici de antrenament pentru a crește și a se dezvolta, fapt ce le va aduce și în viitor victorii și succes.

Renata CUPCEA

ÎNDRUMĂTORI DE EXCEPȚIE

UN ANTRENOR DE NIVEL MONDIAL

• Tudor Potoroacă cu echipa sa

Tudor Potoroacă, originar din Republica Moldova, a demonstrat că talentul și munca susținută pot depăși orice frontieră. La doar 26 de ani, tânărul a obținut o performanță remarcabilă la Campionatul Mondial ISKA din Austria, unde sportivii români pregătiți de el au câștigat titluri de campioni și vicecampioni.

Timp de un an și jumătate, Tudor a reușit să transforme trei sportivi români în campioni mondiali la ISKA, cea mai mare competiție de kickboxing, la care au participat peste 1 000 de sportivi din 34 de țări. Pregătirea intensă a acestora și dedicarea lor au fost răsplătite pe ringul de la ISKA, iar echipa a câștigat 10 medalii: două de aur, trei de argint și cinci de bronz. Aceste realizări reflectă nu doar talentul sportivilor, ci și competența antrenorului de a le cultiva spiritul de luptător, necesar pentru a înfrunta provocările internaționale.

În persoana lui Tudor Potoroacă vedem un exemplu clar al impactului pozitiv pe care diaspora îl are în sportul internațional. Prin influența sa asupra sportivilor români, el a demonstrat că un moldovean poate aduce nu doar faimă la nivel național, ci și succes la nivel mondial.

A fost primul moldovean care a câștigat în Gala Senshi, reprezentând România, și a debutat în Gala Dynamit Fighting Show, unde a învins în prima repriză prin KO.

Cu o experiență de peste 10 ani în sporturile de contact, inclusiv kickboxing, taekwondo, muay thai și box, Tudor s-a antrenat în trei țări: Moldova, România și Marea Britanie, unde a învățat de la antrenori de top și a avut ocazia să participe la antrenamente alături de sportivi din țări precum Olanda, Australia, Austria, Marea Britanie, România, Franța etc.

Aceste experiențe l-au ajutat să-și formeze o viziune completă asupra tehnicii și strategiei din sporturile de contact, ceea ce i-a permis să se impună, ulterior, drept un antrenor apreciat în România.

Sursa: stitri.md

Curiozități sportive

• Înainte de a deveni sport, schiul a fost o formă de transport prin munți. De fapt, schiul este o activitate preistorică, iar cele mai vechi informații despre schi datează de acum mai bine de 5000 de ani, fapt ilustrat de picturi rupestre care înfățișează schiori propulsându-se prin zăpadă. Totuși, schiul a devenit o activitate recreativă abia la mijlocul anilor 1800.

• În timpul fiecărui meci de fotbal jucătorii aleargă, în medie, 9,65 km. Fotbalul a fost inventat în China, în anii 476 î.Hr. Doar canadienii și americanii numesc acest sport soccer.

• Cel mai lung meci de tenis din istorie a durat 11 ore și 5 minute. S-a jucat la Turneul de tenis de la Wimbledon în 2010, între John Isner și Nicolas Mahut. Câștigătorul meciului a fost americanul John Isner.

• Baschetul a fost inventat în 1891 de către James Naismith, un profesor de educație fizică din Massachusetts. De fapt, acesta căuta o modalitate de a-și ține clasa de educație fizică în încăperea pe timpul iernii, pentru ca elevii să nu răcească din cauza frigului de afară.

• Prima competiție oficială de biciclete s-a desfășurat pe o distanță de 1.200 de metri și a avut loc pe 31 mai 1868 la Paris. Cursa a fost câștigată de englezul James Moore, care a condus o bicicletă din lemn cu roți de metal.

Sursa: casastiti.ro

Impresii de lectură

LA OXFORD... CA LA OXFORD!

Autoarea acestei minunate cărți, **Jurnal de Oxford**, Ed. Pontos, Chișinău, 2018, care a obținut Premiul pentru debut al Uniunii Scriitorilor din Moldova în 2019, este Dumitrița Bologan, o merituoasă absolventă a Liceului „Mircea Eliade” din Chișinău și apoi a Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova, cu un masterat la Oxford și un doctorat la Academia de Științe a Moldovei, cu stagii de practică și cercetare în instituții naționale și europene de profil, autore de articole științifice publicate în presa de specialitate din R. Moldova și de dincolo de hotarele ei.

Ajunsa a fi, asemenea surorii mai mari (cu câțiva ani înainte), masterandă la Oxford, autoarea-naratoare trece (cu brio) prin experiența unui extrem de intens an de studii la unul din cele 38 de colegii (Hertford) ale renumitei cetăți universitare cu origini aflate, din punct de vedere temporal, în plin Ev Mediu european. Cartea se compune din patru capitole ce și-au luat denumirea de la cele trei etape ale anului de studii: „Trimestrul Michaelmas”, „Trimestrul Hilary” și „Trimestrul Trinity”, capitole cărora li se adaugă o scurtă concluzie finală sub semnătura lui Shakespeare: „Timpul trece. Amintirile se șterg. Sentimentele se schimbă. Oamenii pleacă. Dar inimile nu uită niciodată”. Este tocmai un binevenit rezumat al cărții.

Concepută sub formă de jurnal, cartea se citește ușor și te captivează din primele pagini. Cititorul face cunoștință cu un Oxford surprins din unghiul de vedere al masterandei ce și-a dorit cu ardoare să ajungă aici, unde posibilitățile de informare depășesc așteptările. Bineînțeles că pe primul plan stă imaginea orașului studentesc, adevărată cetate a științelor și nu mai puțin a artelor, sportului, turismului, a conviețuirii într-un amalgam etnic dat de atât de diversă origine a celor veniți din toate colțurile lumii.

O multitudine de aspecte inedite legate de condițiile de cazare și masă, de anumite cutume ale procesului didactic ori de posibilitățile de recreere și fortificare în vederea noilor prapuri ce se cer depășite sunt inventariate și însemnate parcă într-un registru prețios ce nu trebuie să se piardă: codurile de acces de peste tot, biblioteca și capela (instituții vecine) cu program non-stop, cursurile de probă ținute de profesori la început de an, prin care fiecare încearcă să convingă studenții de importanța obiectului său, întâmpinarea noilor veniți de către voluntari bine instruiți și la fel de bine intenționați, ceremonia de înmatriculare, ținuta obligatorie în funcție de eveniment, deplasarea către „Examinations schools” în rând, câte doi (așa cum se obișnuia cândva și la noi, în școala primară), cina festivă, târgul locurilor de muncă, punctualitatea englezească respectată *ad literam* (protagonista era cât pe ce să piardă autocarul din Londra spre Oxford în una din călătoriile în capitala Marii Britanii), modul extrem de politicos cu care se adresează cumpărătorilor fermierii locali veniți să-și valorifice produsele în piața orașului (cu siguranță, legat și de interesul lor financiar), politetea uneori exagerată a britanicilor, rostirea, în limba latină, de către directorul Colegiului, a rugăciunii, în debutul Cinei de Crăciun, interdicția (respectată inclusiv de suveranul Coroanei Britanice) împrumutului acasă a cărților din bibliotecile Oxfordului, una din cele șase biblioteci ale țării care au dreptul să primească un exemplar (doar unul) din fiecare carte apărută în țară, domnia absolută a bicicletei ca mijloc de deplasare între corpurile colegiului, distanță care, pe jos, ia peste un sfert de oră și multe altele.

Având o predispoziție nativă pentru socializare, personajul narator-autor se integrează rapid, din mers, în mediul cole-

giului și-și face prieteni de care se va lega puternic sufletește și a căror imagine o va păstra în suflet pentru totdeauna.

Dintre profesorii colegiului, Paul Craig, de la Drept Constituțional, „marea legendă vie a Oxfordului”, se bucură de o atenție deosebită din partea autoarei, care ni-l înfățișează conferențiind în fața unei săli arhipline: „*Agitație și rumoare. Dar a apărut Craig și s-a făcut liniște mortală. Vorbea rar, răspicat, pentru toți, în general, și pentru fiecare în parte! Nu dicta, vorbea cursiv. Se auzeau doar tastele de la zecile de laptop-uri [...] Acasă, i-am citit CV-ul pe internet. E un fenomen.*”

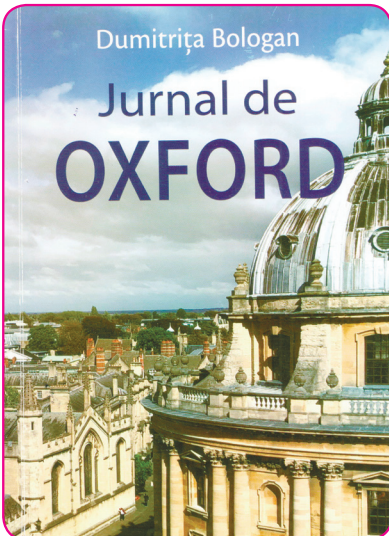
Un program zilnic extrem de încărcat, în cadrul căruia trebuie să încapă totul, dozat de așa manieră, încât, la sfârșitul zilei, bilanțul să fie pozitiv, o determină să recurgă de multe ori la o suprapunere de acțiuni fizice și intelectuale, în stil napoleonian adaptat timpurilor noastre, suprapunere menită a folosi la maximum bugetul de timp ce-i stă la îndemână. O dată o surprindem în timpul cinei, vorbind „pe Skype”, verificând „poșta electronică”, luând „cunoștință de noutățile de pe Facebook” și făcând „revista presei”, apoi lecturând „un articol de 20 de pagini” în timp ce-și usucă părul. Altă dată, în drum spre sala de curs / seminar, își citește eseul din mers și vorbește, sub umbrelă, cu sora Otilia de acasă, anulând prin câteva simple apăsări de taste telefonice o distanță de peste două mii de kilometri, legând pe calea undelor Oxfordul cu Chișinăul. Numai cine n-a trecut prin sesiuni de examene nu poate înțelege prețul minutelor și, uneori, al secundelor în asemenea împrejurări.

Cine nu-și uită rădăcinile și reușește, oriunde s-ar afla pe Glob, să fie conectat la pulsul țării, al meleagului natal are toate șansele să izbândească. Iată unul din mesajele de bază pe care Jurnalul Dumitriței Bologan ni-l transmite prin emoționantele lui pagini. Cartea este și o vibrantă pledoarie pentru prietenie și solidaritate, aceste minunate sentimente umane, mai ales când acestea derivă din aflarea împreună a unor tineri veniți aici cu dorința arzătoare de a adăuga propriei formări intelectuale carate prețioase, date, în primul rând, de prestigiul recunoscut al acestei cetăți universitare.

Despărțirea de prieteni generează scene emoționante. Ne oprim la una din ele, cea a despărțirii de sârbul Rado, orfanul de mamă care a scăpat de armată doar pentru că s-a terminat războiul din fosta Iugoslavie: „*L-am văzut, i-am zărit silueta, i-am auzit pașii... Mantia neagră îi fâlfâia în vânt. Ploua mărunț, ca de obicei [...] Mergeam la câțiva metri în urma lui. Fâșiile-i de mantie parcă se uitau în urmă. Se apropia de colț. Pășea apăsător pe trotuar, pe lângă pereții negri, plini de carbon ai caselor medievale. Colțul era atât de aproape. Fâșiile i s-au oprit parcă, pentru o clipă în aer... și-apoi au dispărut de tot. Știam că n-o să ne mai vedem niciodată.*”

Felicitările ce se cuvin adresate autoarei după întoarcerea ultimei file a acestei antrenante cărți nu sunt de complezență, ci expresia unei reale aprecieri *pro meritis*. „Carte frumoasă, cinstoasă cui te-a scris”, ar spune marele meșter de cuvinte potrivite, Tudor Arghezi, iar noi nu avem decât să-i dăm dreptate.

Vasile FLUTUREL, Iași, România

MUGURĂȘI

Un mărtisor de lumină

(Acrostih)

Mult mi-e dragă primăvara
cu-al ei vesel, dulce cânt,
Aducând zile cu soare
și splendoare pe pământ.
Ramurile sunt în floare,
ghiociei s-au ivit,
Țoporași și viorele în păduri
au înflorit.

Iau un licăr de lumină și-mpletesc un mărtisor,
Să îl dăruie mamei mele cu iubire și mult dor.
O, măicuța mea duioasă, să fii tânără mereu,
Radiind în jur blândețe, bucurând sufletul meu!

Tatiana POPA, elevă în clasa a VII-a „B”
la Liceul Teoretic „Alexandru Donici”

s. Persecina, r-nul Orhei

Grădina mamei mele

În gradina mamei mele
Cresc mai multe floricele:
Și zambile parfumate,
Și lalele minunate.

Cresc petunii grațioase,
Panseluțe mult frumoase:
Roz, albastre, rosii – toate
Ma asteaptă-nmiresmate.

După ce le îngrijesc,
Frumusețe-mi dăruiesc.

Otilia BALIȚCHI, elevă în clasa a VI-a „A”
la Liceul Teoretic „Alexandru Donici”

s. Persecina, r-nul Orhei

Mărtisorul dragostei

(Acrostih)

Mamă, sunet de vioară
îți este cuvântul,
Astăzi ție ți se-nchină-ntreg
pământul!
Raze blânde de lumină vin
să-ți mângâie ființa,
Tot ce e frumos sub soare
îți alungă suferința.

Inima să-ți fie plină de iubire și de pace,
Și să ai mereu în preajmă omul care-ți place.
Ocrotită fii de îngeri, tu, izvor de apă vie,
Revărsat peste-al meu suflet ce în ochii tăi învie.

Victoria LEAHOVICI, elevă în clasa a IX-a
la Liceul Teoretic „Alexandru Donici”

s. Persecina, r-nul Orhei

Nemuritorul Luceafăr

Inspirat cânta natura
Pe aripa unui vers,
Făcând sfântă legătura
între Om și Univers.

El vedea Raiul în basme,
Vise aducea la viață,
Teiul când năștea fantasmе
Și sclipiri rare în ceață.

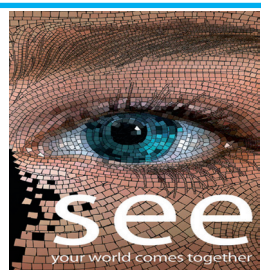
Stea în cer strălucitoare
E Luceafărul cel blând,
Luminând pustiu și mare,
Și acest străbun pământ.

Noi avem de versu-i parte,
Ca un popor nemuritor,
A lui Eminescu Carte
Mereu o vom citi cu dor.

Ilinca PÂNZARU, elevă în clasa a VII-a
la Liceul Teoretic „M. Eminescu”

or. Drochia

MOZAIK

Ediție pentru curioși.

Nr. 3 (135)

Coordonator de pagină: Renata CUPCEA

Studiem spațiul cosmic

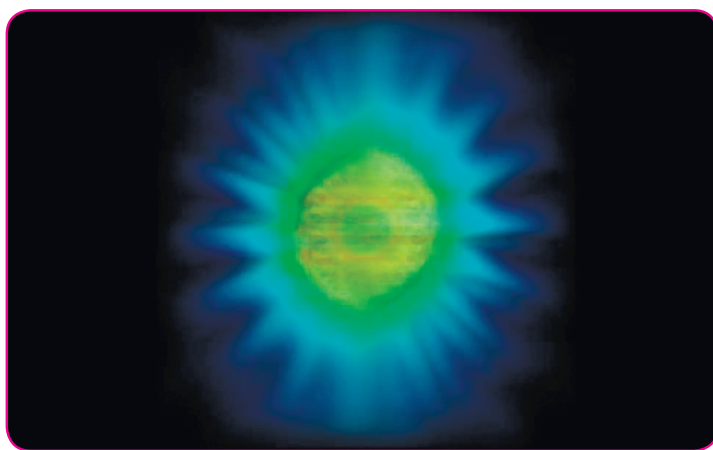
FILAMENT GALACTIC
DIN UNIVERSUL TIMPURIU

O echipă internațională de cercetători a obținut o imagine detaliată a unui filament galactic care conectează două galaxii în formare, la aproximativ 2 miliarde de ani după Big Bang. Observațiile au fost realizate cu instrumentul MUSE de pe Telescopul Foarte Mare (VLT) din Chile. Sursa: incredibilia.ro

Descoperirea contribuie la înțelegerea modului în care este distribuită materia în Univers. Acesta este structurat sub forma unei rețele cosmice formată din filamente de materie întinse la intersecția cărora se formează galaxii. Fibrele transportă gaz către galaxii, alimentând formarea de stele. Studiul gazului intergalactic este foarte dificil din cauza emisiilor sale slabe.

Cercetătorii au utilizat datele obținute prin instrumentul MUSE pentru a observa filamentul galactic cu o lungime de 3 milioane de ani-lumină. Lumina emisă de această fibră a călătorit aproape 12 miliarde de ani pentru a ajunge pe Pământ. Prin captarea acestei lumini, cercetătorii au putut caracteriza forma filamentului.

Echipa a comparat observațiile cu simulări computerizate realizate la Institutul Max Planck pentru Astrofizică din Germania. Rezultatele confirmă

modelele actuale ale Universului, demonstrând o corelație între teorie și observații.

Cercetătorii intenționează să continue colectarea de date pentru a studia și alte structuri similare și pentru a înțelege mai bine distribuția gazului în rețeaua cosmică.

Această descoperire contribuie la înțelegerea modului în care galaxiile sunt alimentate cu gaz și la înțelegerea formării și evoluției lor.

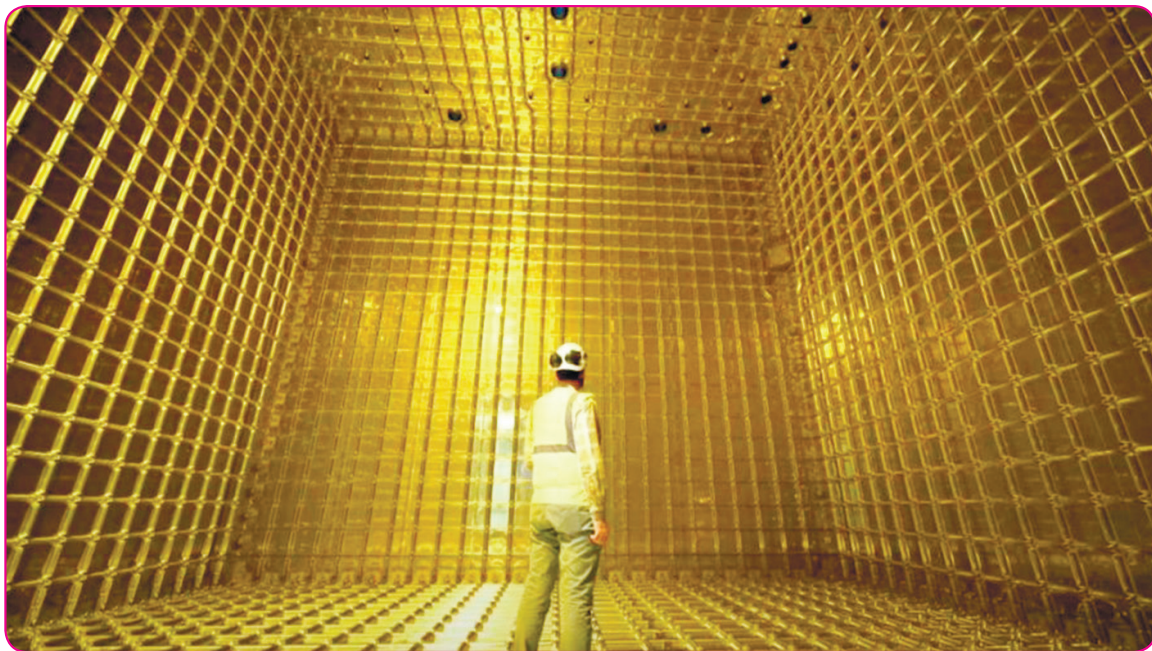
Descoperiri fantastice

NEUTRINII

De mai bine de un secol, oamenii de știință sunt fascinați de posibilitatea existenței unor particule minuscule care pot să influențeze legile fizicii din lumea noastră tridimensională. Un studiu recent propune o modalitate de a avansa în această căutare, și anume datorită viitorului Experiment de Neutrini Subterani Profund (DUNE). Sursa: digi24.ro

Există trei tipuri cunoscute de neutrini (arome), fiecare având o masă de miliarde de ori mai mică decât cea a unui electron. Aceste particule sunt remarcabile prin abilitatea lor de a se transforma dintr-un fir în altul pe măsură ce călătoresc prin spațiu, chiar și fără a interacționa cu alte particule. Neutrini creați în coliziunile de la Fermilab, și anume cei miuonici vor traversa Pământul pentru a ajunge la detectorul din Dakota de Sud. Pe parcurs, se așteaptă ca unele particule să se transforme în

celelalte două arome: neutrini electronici și neutrini taonici. Oamenii de știință de la DUNE speră să dezvăluie mai multe chestiuni fundamentale în fizica neutrinelor, cum ar fi ierarhia maselor neutrinelor, parametri precizi care guvernează oscilațiile și rolul pe care neutrinii l-ar fi avut în crearea dezechilibrului materie-antimaterie din univers. „Prin analiza efectelor de energie joasă ale dimensiunilor extra mari asupra probabilităților de oscilație a neutrinelor, am evaluat statistic capacitatea DUNE de a reduce

aceste dimensiuni suplimentare, presupunând că ele există în natură”, a spus savantul Masud.

În cadrul experimentului DUNE va fi posibilă detectarea unei dimensiuni suplimentare. DUNE este în prezent în construcție și se preconizează că va

începe colectarea datelor în jurul anului 2030. După câțiva ani de funcționare, datele acumulate vor fi, probabil, suficiente pentru o analiză completă a teoriei dimensiunilor extra mari. În plus, aceștia consideră că, în viitor, combinarea datelor de

la DUNE cu alte metode experimentale, precum experimentele de coliziune sau observațiile astrofizice și cosmologice, va îmbunătăți capacitatea de a investiga proprietățile dimensiunilor suplimentare cu o precizie și acuratețe mai mare.

Călătorie pe Marte

CEA MAI VECHIE
ROCĂ MARȚIANĂ

Roverul Perseverance, operat de NASA, a colectat cel de-al 26-lea eșantion denumit „Silver Mountain”, care prezintă caracteristici texturale unice pe Marte și este cel mai vechi eșantion prelevat până acum de pe Planeta Roșie. Sursa: incredibilia.ro

Acesta explorează regiunea Blue Hill, parte a Shallow Bay, zonă de interes științific deosebit, bogată în piroxen. Piroxenul este un mineral esențial, prezent frecvent în rocile magmatice și în componentele mantiei superioare a Pământului.

În plus, roverul examinează roci cu minerale verzi, probabil formate prin interacțiunea dintre magmă și apă. Explorarea relevă un piroxen cu conținut scăzut de calciu, care ar putea sugera o entitate geologică extinsă.

Eșantionul recent prelevat, având un diametru de 2,9 centimetri, nu este remarcabil doar prin compoziția sa minerală, ci și prin vârsta sa, provenind din epoca noachiană, o perioadă marțiană de acum 3,7 până la 4,1 miliarde de ani.

Nicolas Randazzo, cercetător postdoctoral, subliniază că fiecare eșantion și analiză efectuată în craterul Jezero contribuie la o înțelegere mai profundă a istoriei planetei Marte. Aceste eșantioane fac parte din pregătirile pentru misiunea Mars Sample Return, care are drept scop să le aducă pe Pământ.

Selma Ottilia LOVISA LAGERLÖF (n. 20 noiembrie 1858, Östra Emterwik, Värmland - d. 16 martie 1940) a fost o scriitoare suedeză, prima femeie care a primit Premiul Nobel pentru Literatură *...ca prețuire pentru nobilul său idealism, bogăția fanteziei și expunerea spirituală care îi caracterizează opera* (1909). Pentru deosebitele ei merite, Selma Lagerlöf a primit titlul de Doctor Honoris Causa și a devenit prima femeie membră a Academiei Suedeze (1914).

Opera sa posedă puternice tendințe moral-educative, cultivând trecutul legendar, conservarea valorilor perene și tradiția. A scris romane de factură epopeică, pline de fantezie și lirism, cu rezonanțe din vechile legende scandinave. De asemenea, a mai scris proză pentru copii, îmbinând într-o viziune poetică unică o lecție metaforică de geografie, istorie și cultură.

Selma LAGERLÖF

ROCHIA ROȘIE

(Fragment)

Când domnișoara din Skrolycka avea șaptesprezece ani, se întâmplă să meargă la biserică într-o duminică dimineată însoțită de amândoi părinții. Pe drum, până să ajungă la biserică, purtase pe umeri un șal, dar, când intră și se așeză pe bancă, îl scoase și atunci se văzu că avea pe ea o rochie roșie, cum nimeni din parohie nu mai văzuse vreodată. Unul dintre negustorii ambulanți care cutreierau țara cu saci mari în spinare își făcuse mai demult drum până la Askedalarna, și când dăduse cu ochii de Klara Gulla, plină de prospețimea tinereții, scosese din sac un material de rochie cu gândul de a-i ispiti pe părinți să i-l cumpere fetei. Era roșu, făcea ape-ape și arăta aproape ca mătasea. Materialul era pe cât de frumos, pe atât de scump, și nici vorbă ca lui Jan și Katrinei să le dea mâna să-i cumpere fetei o așa rochie, dar se înțelege că Jan, cel puțin, ar fi dorit-o mai mult decât orice pentru fițița lui. Dar, ce să vezi! După ce stăruie pe lângă părinți și-i rugă și iar îi rugă, dar tot degeaba, negustorul își ieși din fire de necaz că nu i se făcea pe plac. Le spuse că voia neapărat ca fata lor să capete materialul. Nu văzuse pe nimeni în tot ținutul care să poată arăta mai bine în el decât fata lor. După aceea, îi luă fetei măsurile și-i dădu cât material îi trebuia pentru o rochie. De plată nici nu-i mai păsa. Voia doar s-o vadă pe Klara Gulla îmbrăcată cu rochia data viitoare când sosea la Skrolycka. Rochia a fost făcută de cea mai bună croitoreasă din comună, care cosea pentru mamzelele de la Lövdala. Și, când Klara Gulla o puse pe ea, erau atât de frumoase împreună, ea și rochia, că puteai crede că înfloriseră amândouă într-unul din minunatele tufișuri de măceșe din pădurea de pe munte. În duminica aceea, când Klara Gulla urma să-și arate rochia cea nouă la biserică, Jan și Katrinea n-avură nici unul răbdare să stea acasă, fiindcă erau prea curioși să audă ce spun oamenii. Și sigur că toată lumea băgă de seamă rochia roșie. După ce o văzură o dată, își întoarseră capul și o priviră încă o dată. Dar a doua oară priviră nu numai rochia, ci și pe fata care o purta. Unii au-

ziseră deja de rochia asta, alții voiau să știe cum se putea ca fata unui biet zilier să se arate atât de mândră în curtea din fața bisericii. Jan și Katrinea fură nevoiți să povestească de nenumărate ori istoria cu negustorul. Și, când oamenii aflară cum se petrecuseră lucrurile, își descrețiră frunțile și nu mai fură bănuitori. Erau cu toții bucuroși că norocul privise o dată și prin fereastra colibeii sărace din Askedalarna.

— Ascultă, fata mea, am să-ți spun un lucru, îi zise el Klarei Gulla, și-i puse mâna pe umăr. Nimic nu mă împiedică să port veșminte de episcop și cruce de aur la gât. Dar nu fac așa ceva, fiindcă nu vreau să mă dau mai mare decât sunt. La fel și tu, nu trebuie să te îmbraci ca mamzela unui om cu stare când nu ești decât copilă de zilier sărac.

Erau cuvinte aspre, care o îngroziră pe Klara Gulla și nu fu în stare să răspundă în nici un fel. Dar Katrinea se grăbi să spună că fata ei primise în dar materialul de rochie.

— Se poate, spuse vicarul. Dar nu înțelegeți voi, părinții, că, dacă o lăsați pe fată să îmbrace rochii din astea fine o dată sau de două ori, n-o să mai vrea apoi să-și pună hainele simple pe care i le puteți cumpăra voi? Preotul rostise clar ce avea de spus, după care le întoarse spațele. Dar Jan avea deja pe vârful limbii un răspuns pe care preotul îl mai putu auzi.

— Dacă fițița asta ar fi îmbrăcată cum ar merita, ar fi frumoasă ca soarele, căci a fost mereu soarele și bucuria noastră din ziua în care s-a născut.

Preotul se întoarse și-i privi pe toți trei, căzut pe gânduri. Jan și Katrinea arătau îmbătrăniți, vlăguți, dar ochii le luceau pe fețele acelea brăzdate de în-dată ce se uitau la tână strălucitoare dintre ei. Și atunci se gândi, de bună seamă, c-ar fi păcat să le zdruncine bătrânilor părinți mulțumirea.

— Dacă ai fost mereu lumina și bucuria sărmanilor tăi părinți, atunci poartă-ți rochia cu onoare, spuse preotul cu blândețe în glas. Pentru că un copil care aduce fericire părinților e lucrul cel mai bun din lume.

Traducere de
Liliana DONOSE SAMUELSSON

Coordonator de pagină: Octombrina ONOFREI

Louise Elisabeth GLÜCK (n. 22 aprilie 1943 – d. 13 octombrie 2023) a fost o poetă și eseistă americană, laureată a Premiului Nobel pentru Literatură (2020) „pentru vocea sa poetică inconfundabilă care, cu frumusețe austeră, face ca existența individuală să devină universală”. Printre alte premii obținute se numără Premiul Pulitzer pentru Poezie, National Humanities Medal (Medalia Națională pentru Științe Umaniste a Statelor Unite), National Book Award for Poetry (Premiul Național pentru Carte - secțiunea Poezie), National Book Critics Circle Award (Premiul Cercului Național al Criticilor de Carte) și Premiul Bollingen (decernat poetilor americani).

Louise GLÜCK

POEM PENTRU TOAMNĂ

*Dimineța freamătă în mărăcini;
deasupra ghiocelor înmuguriți
acoperiți de rouă ca niște mici virgine,
tufișul de azalee*

*își înalță primele frunze și e primăvară iarăși.
Salcia-și așteaptă rândul, malul
e învelit într-un puf verde și șters, prevestind
mucegaiul. Numai eu
nu particip – am înflorit deja
mai devreme. Nu mai sunt tânără. Și ce
dacă? Vara e-aproape, la fel și zilele
lungi și putrezite de toamnă în care voi scrie
marile poeme ale jumătății mele de viață.*

CONFESIUNE

*Să spun că nu am teamă
Nu ar fi adevărat.
Mi-e frică de boală, de umilință.
Ca fiecare, am visurile mele.
Dar am învățat să le ascund,
Pentru a mă proteja
De împlinire: toată fericirea
Atrage furia Ursitoarelor.
Sunt surori sălbatice...
În cele din urmă,
Nu au emoție, ci invidie.*

TRIUMFUL LUI AHILE

*În povestea lui Patrocle
nimeni nu supraviețuiește, nici măcar Ahile,
care era aproape un zeu.
Patrocle semăna cu el; purtau
aceeași armură.*

*În prietenii acestea, mereu
unul servește celuilalt, unul e mai puțin decât altul:
ierarhia
e mereu evidentă, deși în legende
nu poți avea încredere –
sursa lor e cel rămas în viață,
cel abandonat.*

*Ce însemnau navele grecești incendiate
pe mal în fața acestei risipe?*

*În cortul său, Ahile
plângea cu toată ființa
și zeii au văzut*

*că e un om pe jumătate mort, o victimă
a părții din el care iubea
a părții muritoare.*

Traducere de Adina SPERANȚĂ

treptele spiritualității

Coordonator de pagină: Mariana GABURĂ Nr. 3 (239)

FEMEI CELEBRE

De-a lungul istoriei, femeile au fost deseori subapreciate în documentele istorice și în narațiunile oficiale, însă contribuțiile lor au fost fundamentale în formarea lumii în care trăim astăzi. Fie că a fost vorba despre mame, regine, războinice, gânditoare sau lideri spirituali, femeile au jucat un rol esențial în schimbările sociale, politice și culturale. Totuși, istoria a fost, adesea, o luptă pentru recunoaștere, drepturi și egalitate.

Aspasia din Milet (470–400 î.Hr.) a fost o femeie remarcabilă din Grecia Antică, celebră pentru inteligența și influența sa în Atena sec. al V-lea î.Hr. Deși nu era de origine ateniană, ea a devenit partenera lui Pericle, unul dintre cei mai mari lideri ai orașului, promotor al democrației, care a avut un rol important în viața politică și culturală a epocii.

Spre deosebire de majoritatea femeilor ateniene, care aveau o educație limitată și erau ținute departe de viața publică, Aspasia a fost bine instruită în retorică și filosofie. Se spune că a condus o școală de oratorie și că printre elevii săi s-ar fi numărat chiar Socrate. Unele surse sugerează că ar fi avut un salon intelectual frecventat de cei mai mari gânditori ai timpului. Cronicarii antici, printre care și Plutarh, spun că ea determina în mod semnificativ deciziile politice ale lui Pericle.

Deși nu s-au păstrat scrieri ale Aspasiiei, influența ei asupra gândirii ateniene este incontestabilă. Imaginea ei a devenit un simbol al femeii educate și al forței intelectuale feminine într-o lume condusă de bărbați.

O femeie remarcabilă din perioada Renașterii a fost **Isabella d'Este** (1474–1539), marchiză de Mantua, con-

siderată una dintre cele mai dominante femei ale epocii. Ea a fost un model de inteligență, rafinament și putere politică, numită adesea „prima doamnă a Renașterii”. Era o mare susținătoare a artelor și a adunat în jurul său faimoși artiști ai timpului, precum Leonardo da Vinci, Rafael și Tizian. A comandat numeroase lucrări de artă și a contribuit la dezvoltarea stilului renescentist în Italia. Cabinetul ei, *studiolo*, era un loc unic în care avea colecții de prețioase opere de artă, sculpturi și manuscrise.

Într-o perioadă în care femeile aveau un rol limitat în politică, Isabella s-a remarcat drept o negociatoare abilă, menținând independența Mantuei în fața marilor puteri italiene. După moartea soțului ei, a preluat regenta statului și a condus cu fermitate, dovedind calități de lider în vremuri periculoase.

Ada Lovelace (1815–1852), fiica poetului romantic Lord Byron și a Annei Isabella Milbanke, a fost o matematiciană vizionară, considerată prima programatoare din istorie.

Ea a fost fascinată de știință din copilărie, iar întâlnirea cu matematicianul Charles Babbage i-a schimbat destinul. Acesta lucra la *mașina analitică*, un precursor al calculatorului modern. Ada a tradus un articol despre invenția lui Babbage, adăugând și o serie de note proprii, printre care și un algoritm detaliat pentru ca mașina să poată calcula numere Bernoulli. Acest algoritm este considerat primul program de calculator din lume.

Ada a prevăzut că astfel de dispozitive ar putea fi folosite nu doar pentru matemati-

că, ci și pentru manipularea simbolurilor și chiar pentru generarea de muzică sau artă, anticipând astfel dezvoltarea informaticii moderne.

În anii 1970, în onoarea sa, limbajul de programare folosit în sisteme critice, precum aviația și apărarea, a fost numit ADA. Astăzi, ea este recunoscută drept una dintre cele mai importante figuri din istoria tehnologiei, iar contribuțiile ei sunt celebrate în fiecare an prin Ada Lovelace Day, o zi dedicată femeilor din știință și tehnologie.

Virginia Woolf (1882–1941) a fost una dintre cele mai notorii scriitoare ale secolului al XX-lea, o figură centrală în literatura modernistă și în mișcarea feministă. Prin romanele sale experimentale și eseurile profund reflexive, Woolf a revoluționat modul în care este percepută literatura. Ea a fost o pionieră a tehnicii „fluxului conștiinței”, o metodă narativă care surprinde gândurile personajelor într-un mod natural, fragmentar și fluid. Romanele precum „Doamna Dalloway” (1925) și „Spre far” (1927) sunt exemple elocvente ale acestei abordări, explorând timpul, memoria și percepția subiectivă a realității.

Eseul său „O cameră doar a ei” (1929) este unul dintre cele mai importante texte feministe din literatura modernă. Autoarea argumentează că femeile au fost marginalizate în literatură și societate din cauza lipsei accesului la educație și independență financiară. Ideea sa centrală este că o femeie trebuie să aibă „bani și o cameră doar a ei” pentru a putea crea liber. Acest eseu a avut un impact profund asupra mișcării feministe, contribuind la recunoașterea nevoii de egalitate intelectuală și artistică.

EFFECTUL MATILDA

„Locul unei femei este în bucătărie, nu în știință!” – chiar și astăzi, acest clișeu dăunător și nedrept continuă să submineze viețile femeilor cercetătoare și inventatoare. Afirmatia că femeile nu au inventat nimic semnificativ sau, dacă au inventat, „de ce atât de puține”, cere, de obicei, enumerarea a cel puțin trei femei de știință în afară de Sklodowska-Curie. Se cunosc mai puține lucruri despre femeile care au făcut știință, dar nu din cauza că nu au existat. E vorba de așa-numitul „efect Matilda”.

Afirmatia că fetele nu pot avea aptitudini pentru matematică și științe exacte ilustrează „efectul Matilda”. De fapt, realitatea arată un scor egal în această privință. Ideea este că așa-zisul „efect” se referă la subestimarea realizărilor femeilor în știință și atribuirea realizărilor și descoperirilor lor bărbaților.

Sufrageta americană **Matilda Gage** a fost prima care a vorbit despre acest fenomen, în 1870. Ea a luptat pentru drepturile femeilor, a pledat împotriva sclaviei și a tratamentului crud al autorităților față de populația indigenă din America.

În eseu ei „Femeia ca inventator”, Gage a abordat problema nedreptății afirmației „o femeie nu poate inventa nimic”, aducând un exemplu concret. Ea s-a referit la americanca **Katherine Littlefield Green** din SUA, care a inventat mașina de curățat bumbacul, dar invenția i-a fost atribuită lui Eli Whitney, deoarece, în conformitate cu legile vremii, doar un bărbat putea obține un brevet. Și Whitney, colegul ei, l-a obținut, devenind „părintele” mașinii care a revoluționat industria bumbacului.

Una dintre primele manifestări ale „efectului Matilda” în istorie a avut loc în Evul Mediu. Italianca **Trotula din Salerno** era medic și a scris lucrări importante în ginecologie, dermatologie și cosmetologie. În Europa sec. XIII-XV, tratatele ei erau cunoscute pe scară largă, însă în secolul al XVI-lea unul dintre traducători a atribuit textele ei unui bărbat, iar numele Trotulei a fost dat uitării.

Faimoasa **Maria Sklodowska-Curie** a avut de suferit în acest sens. Oare era posibil așa ceva? Prima laureată a Premiului Nobel pentru chimie și fizică, prima femeie care a predat la Sorbona și, în general, o „zeiță radioactivă”! Și totuși, în 1903, i s-a refuzat includerea pe lista laureaților Nobel. Din fericire, unul dintre membrii comitetului Nobel și soțul ei, Pierre Curie, i-au luat apărarea, dar în Academia Franceză de Științe i-a respins admiterea din cauza că... era femeie.

Trotula din Salerno

Deși a creat peste 1000 de filme, **Alice Guy-Blaché** (1873–1968), prima regizoare-femeie, a fost uitată pentru mult timp, contribuțiile ei fiind adesea atribuite bărbaților din industrie. Abia în secolul al XXI-lea, Alice Guy-Blaché a primit recunoașterea meritată.

La început, filmele erau doar capturi ale realității (mișcarea trenurilor, mersul oamenilor), dar Alice a folosit filmul pentru a crea

Alice Guy-Blaché

povești. În plus, a inventat efecte speciale (sărituri, căderi), tehnici precum stop-cadru, suprapuneri și colorare manuală.

Nicolae RUSU

CREDEȚI ȘI NU CERCETAȚI

(Parabolă)

La capătul unei zile obositoare de muncă, o echipă de cercetători, aflată într-o expediție de studii și cercetări pe teren, ajunge într-un cătun situat pe o coastă împădurită de munte. Oamenii decid să facă popas și aleg să înnopteze într-o casă situată în preajma unor izvoare. Lângă ea, pe malul pârâului cu apa cristalină și rece, ei descoperă și o grădină bine îngrijită cu toate cele necesare pentru viața omului – zarzavaturi, tufe de viță-de-vie, pomi, o parcelă de porumb abia răsărit. Gospodarul, un vădov cu plete albite de ani, dar încă robust și vioi, le oferă generos pentru o noapte cea mai spațioasă odaie a casei sale. După ce le propune să ospăteze din modesta sa cină, gazda se interesează cine sunt și ce caută pe aceste meleaguri.

— Suntem savanți, iar mai precis, biologi și suntem angajații celui mai important Centru de studii științifice din țară, îi răspunde șeful echipei.

— Instituția noastră este cea mai mare din lume, precizează al doilea cercetător, iar succesele noastre din domeniu au atins limitele fantasticului.

Ține să-l impresioneze pe stăpânul casei și cel de-al treilea savant:

— Cu utilajul și capacitățile umane și științifice ale Centrului suntem foarte aproape de soluționarea mult discutatei enigme a vieții pe Pământ.

Dimineața, înainte ca cei trei oaspeți să plece în drumul lor, bătrânul le arată două mărgelușe aurii, care par a fi mai degrabă boabe de năut:

— Le am încă din tinerețe, când mi-au salvat viața în timpul foametei, imediat după război. Sunteți voi în stare să descoperiți cu utilajele și aparatele voastre mult prea sofisticate ceea ce văd eu în ele?

— Dar ce poți dumneata să vezi?! îl persiflează unul dintre cei trei cercetători. E vorba doar de două boabe, aproape pietrificate.

— Eu văd un lujer, multe frunzulițe și flori albe cu picățele liliachii, păstăi cu două sau chiar trei boabe și cred cu toată ființa în ceea ce văd...

Cei trei zâmbesc indulgenți, iar șeful echipei îi spune:

— Vom lua, moșule, un bob și-l vom cerceta, ca să-ți demonstrăm pe principii științifice că ceea ce zici că vezi e doar un rod al fanteziei dumitale.

Bătrânul le propune ca, în perioada în care vor dura cercetările, a doua mărgelușă să fie păstrată undeva, dar să fie ascunsă atât de bine, încât absolut nimeni în acest răstimp să nu o poată schimba. Unul din cercetători ia bobul și-l duce pe malul pârâului, alege un loc mai ferit și-l ascunde, acoperindu-l și cu un strat de țărână. Apoi pune un semn știut doar de el și revine la echipa sa.

Ahtiați de ambiția de a-i demonstra moșului că posibilitățile științei nu au limite, savanții pornesc un amplu program de studiu și de analiză. Bobul este examinat cu cel mai sofisticat microscop din lume, se face apel și la posibilitățile performante ale laserului, sunt utilizate și toate tipurile de raze, de la cele ultraviolete ori infraroșii până la gamma sau X. Bobul mai este tratat și cu nenumărate soluții chimice, apoi supus unor proceduri absolut noi și nemăiîntâlnite în alte centre de știință. Până la urmă, savanții reușesc să-i fotografieze și cele mai microscopice elemente, de la molecule și atomi până la nucleele lor cu neutroni cu tot.

După ce adună într-o mapă tot ce reușiseră să cerceteze cu referire la bobul cu pricina, la câteva luni ei revin la casa din cătun. Bătrânul privește sceptic la mapa burdușită cu dovezi științifice, precum că ceea ce crede el că vede în bob nu există în realitate, după care le propune să fie luat la cercetări și al doilea bob. Cei trei savanți se duc la locul unde fusese ascunsă mărgelușă aurie și prind a scormoni la rădăcina unui lujer de năut care tocmai răsărise pe locul acela. Nedumeriți cu totul, ei nu găsesc nimic în locul unde fusese ascuns bobul, iar bătrânul le arată planta cu frunzulițe mici și flori albe cu picățele liliachii în vârf, dar și cu păstăi mici și verzi pe la poale, explicându-le senin:

— Credeți și nu cercetați...

Versuri noi de Ion JOSANU

Cântecul
cuvântului

Pătrunde-mi inima

din piept,

Să știi cât ești de înțelept.

Pătrunde-mă neconținut,

De sângele meu ești dorit.

Patrunde-mă mereu

cu drag

Să-mi iubesc sacral

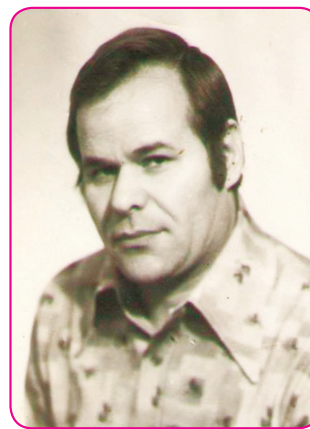
meleag.

Patrunde al minții izvor

Ce îți oferă al său onor.

Spune-mi, cuvânt, ființa mea

Îmi aparține sau e-a ta?

Mă văd copil

Mă văd copil

Cum citesc cartea.

Cu harul ce-n mine

Se zbate incaltea.

În nașterea lumii

Veacuri se frâng.

Altul se naște

Când dă-n pârg.

Bucurii mari,

Neasemuite

Prin filele cărții

Descoperite.

Citesc cu drag

Mereu și-n pripă

Parcă-aș prinde

Vecia de-aripă.

Așa descopăr

Din carte totul

Cu dragostea mea

Cu gândul-pilotul.

În fața cărții

Cu drag mă-nchin.

Sărutul ei

Rămâne divin.

Sugestii de lectură

UN DOINAR ORIGINAL AL CONȘTIINȚEI DE SINE...

Doină, doină, cânt de jale!...
Tu nici rănilor lui Dor.../ Nu le poți tămădui.
Vlad HALIPLI

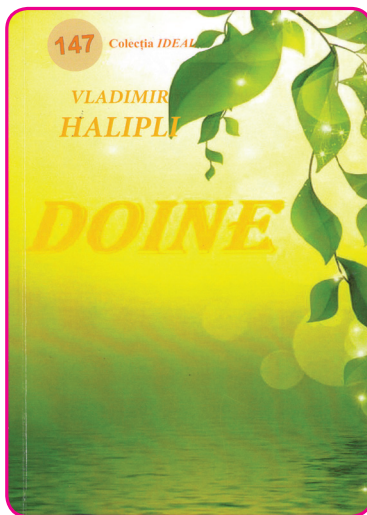
Doinele, prin conotație și revelație, exprimă interioamente starea de facto și de iure a trăirii poetice auctoriale a unui moment sociouman pe care și-l asumă un creator în numele propriului neam sau popor dintr-o perspectivă istorică și psihologică-sufletească sui-generis legată de creșterea și descreșterea eului său eminent metafizic.

Neamul Românilor, văzut de Vlad Halipli, în strânsă legătură cu descendența din poezia păstorească greco-romană sau a lui Teoclit și Virgiliu, este „cântat” dinspre sublim și etern în volumul „Doine”, semnat de poetul de la Florițoaia Unghenilor, marcat nu numai de sentimentalism, dar și de vizionarismul său original-original de adevărat și revelator doinar.

Cele opt doine (stând sub semnul simbolic al infinitului...) parafrazează efortul scriitorului de a în-

căpea în lumea intraductibilă a dragostei descrise cu o măiestrie de descătușare a energiilor interioare ale acestui sentiment dinspre căutarea reciprocității de comunicare a celor două jumătăți ale Unui (ale întregului sau totului) necesar și ideal.

Idilele halipliene „derivă din reproducerea caracteristică a realității bucolice”, precum menționează însuși autorul lor. Toate doinele traduc în felul lor „plânsul amar” ce „zace-n pieptul iubitor”, relevând finalmente că „Alinarea însă, Doină,/ De la tine totuși vine”. Arta doinei, ca și doina artei, au un singur zeu – adevărul. De unde „doina” sau „cântul de jale” desenează un întreg de sine și de lume privind „expresiunea iubirii adevărate și nu a celei alexandrine”. Or, personajele Dan (din Doina a IV-a) și Marcu (din Doina a V-a)

„sunt îndrăgostiți care cunosc Adevărul iubirii”.

Recurgerea la explorarea „doinii” ține de un dar al poetului care devine parte a trăirii divine cauzate de preaplinul „darului” și setei lui de lumină proprie dinspre adevărul sociouman și național, omenesc și universal, dinspre poemul firesc și natural și nu doar pastoral, ci eminent ideal. Tot de aici și alternanța genurilor literare cultivată de opera haliplia-

nă, autorul fiind un remarcabil „expert în îmbinarea concentrată a acestora într-un spațiu relativ restrâns”, cum este nu numai „elegia”, dar și „doina”, prin care vocația auctorială a Domniei Sale excelează deloc întâmplător, de vreme ce inspirația l-a purtat în călătoriile sale imaginare în cuvânt cu o solară și profundă sfințenie prin oazele de lumină ale „elegiei” și „doinii”, prin care și-a stins setea de divin, de dragostea și chinul senin și sublim al căutărilor. Omniprezența și vigoarea cultural-artistică a „doinelor”, ca și cea a „elegiilor”, atestă și consacră idealitatea unei chemări de Acasă auctoriale marcate de vizionarism și de sentimentalism atinse de duhul neamului.

„Păstorismul” și elegia ce conturează și autono-mizează idealmente un scriitor nu numai generaționalist, dar și o conștiință de sine novatoare, un reprezentant plenipotențiar al spiritualității autohtone cu profunde rădăcini și

sclipiri conotative meditative-lirice și epice deschizătoare de drumuri.

Fenomenul și apogeul căutărilor artistice și mistice halipliene este unul tot mai relevant în devenirea și împlinirea vocației lui de exprimare a inefabilului și întâi-stătătorului dor de nemărginit al dedesubturilor național-universale ale Clipei românești a cuvântului.

„Doinele” și „elegiile” halipliene remarcă, în ultima instanță, veghea interioară a „începuturilor” ce au „întrezărit” în poetul de la Florițoaia Unghenilor o indubitabilă individualitate obsedată de parfumurile tari și ancestrale ale ființei însetate de frumosul românesc dinspre evoluție și netrecere, dinspre continuitate și modernitate.

Poezia lui Vlad Halipli consacră plenitudinar un doinar original, consfințind necesitatea acoperirii literare motivate și adecvate a conștiinței de sine care îi personalizează căutările înnoitoare.

Tudor PALLADI

Chemarea penelului inspirat

Mă numesc Maria Cațur. Am 14 ani și sunt elevă în clasa a VI-II-a la Liceul Teoretic „Mihail Sadoveanu” din orașul Ocnița. Mi-a plăcut să desenez încă de mică. Chema-rea penelului inspirat m-a determinat să mă înscriu la Școala de Arte „Teodor Negară” din localitate, profilul arte plastice. A fost un eveniment deosebit pentru

mine. Sunt recunoscătoare doamnelor profesoare: Svetlana Moscaliuc, Galina Slivca și Larisa Golic pentru faptul că m-au ajutat să-mi dezvolt aptitudinile. Astfel, în timpul ce-a urmat, zi de zi, am încercat să-i conving pe colegi și profesori că modelele mele izbânzi picturale bucură ochii privitorului și, sper, pot face lumea mai frumoasă. De când mă

știu, mă încântă culorile. Mai întâi, într-un fel, mă joc cu ele. Adică le amestec bine pe paletă înainte de a hotărî ce anume voi așterne pe hârtie sau pânză: un peisaj, un portret sau natură statică. Am avut onoarea să particip la diverse competiții artistice, precum: „Mărțișor 2024”, Concursul Național de Pictură cu genericul „Pacea în culori”, „Poezia în viziunea artiștilor plastici” (secțiune în cadrul Festivalului Internațional de Poezie „Renata Verejanu”) ș.a. De altfel, concurența în domeniu nu face decât să-mi mobilizeze forțele și fantezia, dar și să-mi întărească speranța că, pentru mine, arta plastică va rămâne o alegere fericită. Și, în concluzie, mulțumesc revistei „Florile Dalbe” că, invitându-mă la acest Vernisaj, îmi sporește elanul creativ și dăruirea sufletului într-o pictură.

Maria CAȚUR, elevă la Școala de Arte „Teodor Negară”

or. Ocnița

• *Flori la poale de munte*

• *În atelier*

• *Albastru de Ocnița. Studiu.*

• *Taina merelor*

DIRECTOR –
REDACTOR-ȘEF
Ion ANTON

ECHIPA REDACȚIONALĂ: Octombrina ONOFREI (secretar general de redacție), Mariana GABURĂ (redactor-coordonator de emisie); Rodica PROCA (contabil-șef); Cristina COVRIG (secretar-tehnoredactor); Eudochia VERDEȘ (scrisori; preocupările adolescenților); Lidia UNGUREANU (literatură, artă și educație estetică); Ludmila MOVILĂ, Renata CUPCEA (actualitate școlară și organizații pentru copii).
Tel.: redactor-șef – 022-23-37-78; anticamera – 022-23-43-28; contabila – 022-23-36-77; secțiile: 022-23-41-95; secretariat – 022-22-52-49.

Procesare
computerizată:
„FLORILE
DALBE”

„Florile dalbe” index PM 21238
str. Pușkin, 22, Casa Presei, 2012, or. Chișinău
E-mail: contact@floriledalbe.md

Instituția Publică Publicația Periodică Săptămânalul “Florile Dalbe”
Fondator: Ministerul Culturii al Republicii Moldova.
Reînregistrată la Camera Înregistrării de Stat cu nr. 1003600093431 din 11 august 2008

Tipărit la Tipografia BLITZ POLIGRAF S.R.L.,
Chișinău, str. Vlaicu Părcălab, 45

Com. nr. 1150
Tiraj – 1900 ex.

